

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

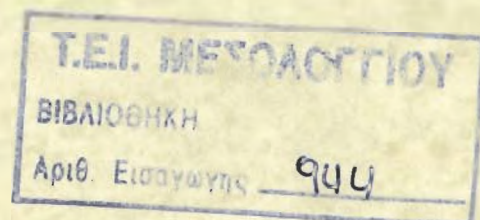
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: Σ.Σ.Ο.Ε

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

1ο Κεφάλαιο

- Έννοια – Νομοθετικές Ρυθμίσεις
- Οι ρυθμίσεις του Α.Κ.
- Η απόφαση 289/1980 της Νομισματικής Επιτροπής
- Η απόφαση 289/1980 της Νομισματικής Επιτροπής
- Επιτόκιο ανατοκισμού
- Οι υπόλοιπες ρυθμίσεις του άρθρου 30 (ν. 2789/2000) και οι τροποποιήσεις του άρθρου 42 (ν. 2912/2001).

2ο Κεφάλαιο

- Η αλλαγή στον τρόπο ανατοκισμού των τραπεζών
- Ανατοκισμός στις καταθέσεις
- Επιτόκια δανεισμού

3ο Κεφάλαιο

- Ανατοκισμός ως νόμος του ισχυρότερου η αδικία και οι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενοι
- Η δίκη των Τραπεζών
- Athens News Agency, Ανασκόπηση Αθηναϊκού Τύπου 23/01/1998

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να αναφέρει τις θετικές και κυρίως τις αρνητικές επιπτώσεις που επέφερε ο ανατοκισμός στο ελληνικό κράτος. Ανατοκισμός είναι ο τόκος των τόκων, η κεφαλαιοποίηση δηλαδή των καθυστερούμενων τόκων. Στην πραγματικότητα το πρόβλημα του ανατοκισμού ανακύπτει όταν οι τόκοι, τους οποίους αποφέρει το κεφάλαιο, αποφέρουν με τη σειρά τους και αυτοί τόκο, όταν δηλαδή ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει τόκο και για τους οφειλόμενους τόκους που δεν έχουν ακόμα καταβληθεί στο δανειστή. Σκοπός μου είναι να περιγράψω με απλό αλλά όχι απλοϊκό τρόπο την έννοια, τις νομοθετικές ρυθμίσεις και τις αρνητικές παρενέργειες που είχε στην ελληνική κοινωνία με τον τρόπο που τον χρησιμοποιούσαν οι Τράπεζες.

Η εργασία αυτή αποτελείται από τον πρόλογο, τρία κεφάλαια και τον επίλογο. Στο 1^ο κεφάλαιο αναφέρομαι κυρίως στην έννοια του ανατοκισμού, τις νομοθετικές ρυθμίσεις (κάνοντας αναφορά στις προηγούμενες και τις σημερινές) και στον αστικό κώδικα. Στο 2^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην αλλαγή του τρόπου με τον οποίο γινόταν ο ανατοκισμός από τις τράπεζες, στον ανατοκισμό στις καταθέσεις με πίνακες και παραδείγματα και τέλος στα επιτόκια δανεισμού. Στο 3^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται διάφορα άρθρα που σχετίζονται με τις αποφάσεις του Αρείου Πάγου και την δυσμενή κατάσταση στην οποία είχε οδηγήσει χιλιάδες δανειολήπτες ο ανατοκισμός. Τέλος η εργασία κλείνει με τον επίλογο όπου αναφέρω τα συμπεράσματα που έβγαλα από αυτή την προσπάθεια.

Κεφαλαίο

1ο

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΣ

Έννοια – Νομοθετικές Ρυθμίσεις

Ανατοκισμός είναι ο τόκος των τόκων, η κεφαλαιοποίηση δηλαδή των καθυστερούμενων τόκων. Στην πραγματικότητα το πρόβλημα του ανατοκισμού ανακύπτει όταν οι τόκοι, τους οποίους αποφέρει το κεφάλαιο, αποφέρουν με τη σειρά τους και αυτοί τόκο, όταν δηλαδή ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει τόκο και για τους οφειλόμενους τόκους που δεν έχουν ακόμα καταβληθεί στο δανειστή.

Ο τραπεζικός ανατοκισμός αφορά σε τόκους που οφείλονται σε τράπεζες ή από τράπεζες στα πλαίσια διεξαγωγής των τραπεζικών εργασιών.

Το ζήτημα του ανατοκισμού έχει ρυθμιστεί από ποικίλες διατάξεις κατά καιρούς. Αρχικά ρυθμιζόταν κατά αποκλειστικότητα από τον Αστικό Κώδικα τόσο ο τραπεζικός όσο και ο εξωτραπεζικός ανατοκισμός. Στη συνέχεια το θέμα αντιμετωπίστηκε με απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής κατ' εξουσιοδότηση νόμου, η οποία όμως δημιούργησε σωρεία προβλημάτων. Τελικά ο ν. 2601/98 «Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις» με τις μεταγενέστερες μεταρρυθμίσεις του (ν. 2789/2000 αρ. 30 και ν. 2912/2001 αρ. 42) είναι αυτός που διέπει σήμερα το θέμα του ανατοκισμού. {1,2}

Οι ρυθμίσεις του Α.Κ.

Καταρχάς στον Αστικό Κώδικα ο εξωτραπεζικός ανατοκισμός διεπτόταν από τη διάταξη του άρθρου 296, η οποία αποτελεί κανόνα δημόσιας τάξης. Το άρθρο αυτό αποτελεί επίσης απόκλιση από τα άρθρα 343, 345 και 346 Α.Κ. για τις συνέπειες της υπερημερίας του οφειλέτη. Και είναι φανερό η δυσπιστία με την οποία ο νομοθέτης αντιμετώπισε το ζήτημα του ανατοκισμού, ακριβώς λόγω του κινδύνου που αυτός ενέχει να επιβαρυνθεί υπερβολικά ο οφειλέτης από την τοκοφορία των τόκων του βασικού χρέους. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο ανατοκισμός των τόκων από χρέη αστικά επιτρέπεται υπό ορισμένους όμως περιορισμούς. Αφενός απαιτείται σώρευση οφειλόμενων

τόκων ενός τουλάχιστον έτους ή μιας χρήσης (αν πρόκειται για το δημόσιο) και αφετέρου έγερση αγωγής ή κατάρτιση συμφωνίας μετά τη συμπλήρωση του έτους ή της χρήσης. Στην 2^η παράγραφο του ίδιου άρθρου γίνεται λόγος για τη δυνατότητα να συνομολογηθεί οφειλή τόκων των τόκων, κεφαλαιοποίηση δηλαδή των τόκων, από τις τράπεζες και τα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα.

Ως προς τον τραπεζικό ανατοκισμό εφαρμογής τύγχαναν οι διατάξεις των άρθρων 110, 111 και 112 ΕισΝΑΚ, όπου οι παραπάνω περιορισμοί γίνονται ασθενέστεροι. Στις τραπεζικές συναλλαγές χρειαζόταν σώρευση τόκων ενός τουλάχιστον εξαμήνου και συμφωνία των δύο μερών, που δεν είναι αναγκαίο να είναι μεταγενέστερη του εξαμήνου, ή αγωγή. Ειδικά στο άρθρο 112 παρ. 1 ΕισΝΑΚ που αφορά στον αλληλόχρεο λογαριασμό, το κατάλοιπο είναι αυτοδικαίως τοκοφόρο και ο ανατοκισμός των τόκων του καταλοίπου επιτρέπεται απεριόριστα, ακόμη κι αν ο λογαριασμός περιέχει κονδύλια από τόκο που οφείλεται για διάστημα μικρότερο από ένα έτος. {3}

Η απόφαση 289/1980 της Νομισματικής Επιτροπής

Ο νόμος 1083/1980 «περί αγοράς και πωλήσεως συναλλάγματος και ξένων τραπεζικών γραμματίων» στο άρθρο 8 παρ. 6 παρέσχε ρητά στη Ν.Ε. την εξουσιοδότηση να επιτρέπει με αποφάσεις της τον εκτοκισμό των τόκων που οφείλονται στα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία λειτουργούν στην Ελλάδα, χωρίς οποιοδήποτε χρονικό ή άλλο περιορισμό. Στη συνέχεια η Ν.Ε. κάνοντας χρήση της εν λόγω νομοθετικής εξουσιοδότησης εξέδωσε την υπ' αριθμόν 289/1980 απόφασή της (ΦΕΚ Α 269/27-11-1980), επαναλαμβάνοντας στην ουσία όσα ο νόμος όρισε. Συγκεκριμένα «ο εκτοκισμός των οφειλομένων εις τας τράπεζας και τους λοιπούς πιστωτικούς οργανισμούς εν καθυστερήσει τόκων δύναται να γίνεται από της πρώτης ημέρας καθυστέρησης άνευ οιοδήποτε χρονικού ή άλλου περιορισμού». Ως λόγος θεσπίσεως της ως άνω διατάξεως τονίζεται στο β' εδάφιο η ανάγκη κάλυψης του αντίστοιχου εκτοκισμού των τόκων που οφείλουν οι τράπεζες στους καταθέτες τους και τους λοιπούς δανειστές τους. Η απόφαση αυτή είχε ισχύ ουσιαστικού νόμου και παρότι σήμερα δεν ισχύει πλέον, εντούτοις θα ήταν χρήσιμη η αναφορά

στο ζήτημα που ανέκυψε από την εφαρμογή της και δίχασε θεωρία και νομολογία.

α) Η αρχική άποψη της νομολογίας του Αρείου Πάγου

Ο Άρειος Πάγος με την υπ' αριθμόν 27/1988 απόφαση της Ολομέλειας του, όπου μειοψήφησαν οκτώ μέλη έναντι είκοσι εννέα, υιοθέτησε την άποψη ότι οι τράπεζες μπορούν να εισπράττουν τόκους επί των καθυστερούμενων τόκων από το χρόνο κατά τον οποίο οι δεύτεροι έγιναν απαιτητοί ανεξάρτητα από το αν η σχετική σύμβαση προβλέπει ή όχι την καταβολή τόκου τόκων ή την έγερση της αγωγής. Η θέση αυτή, που υποστηρίχθηκε ότι εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, καθιερώνει ένα αυτόνομο καθεστώς ανατοκισμού, διαφοροποιημένο από το καθεστώς του αστικού κώδικα. Έτσι, οι τόκοι οφείλονται πλέον στις τράπεζες αυτοδίκαια από την πρώτη μέρα καθυστέρησής τους χωρίς περιορισμό, όχι μόνο χρονικό, αλλά και άλλου είδους, όπως του συνισταμένου σε εξάρτηση της γενέσεως οφειλής τόκου επί τόκων από αντίστοιχη συμφωνία ή επιδίωξη του τόκου με αγωγή. Αντίθετα δεν οφείλεται τόκος στους τόκους αν έχει ήδη συμφωνηθεί ή συμφωνείται μεταξύ των συμβαλλομένων ότι δεν επιτρέπεται ανατοκισμός ή ότι ο ανατοκισμός θα υπόκειται σε συγκεκριμένους περιορισμούς. Ωστόσο αυτή η ερμηνεία της απόφασης της Ν.Ε. από τον Άρειο Πάγο, η οποία βέβαια εφαρμόστηκε και από τις τράπεζες, δημιούργησε σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, επειδή ένας μεγάλος αριθμός οφειλετών οδηγήθηκε σε υπερχρέωση. {2}

β) Νεότερη άποψη της νομολογίας του Αρείου Πάγου

Ωστόσο η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου δε δίστασε αργότερα να εκδώσει δύο αποφάσεις επί του ίδιου θέματος με διαφορετικό περιεχόμενο. Με τις υπ' αριθμούς 8/1998 και 9/1998 αποφάσεις δόθηκε διαφορετική ερμηνεία στην απόφαση της Ν.Ε. Σύμφωνα με αυτήν η απόφαση της Ν.Ε. εισάγει εξαίρεση στους περιορισμούς που τίθενται από τις διατάξεις των άρθρων του Α.Κ. 296, 110 και 111 παρ. 2 ΕισΝΑΚ για τον ανατοκισμό των οφειλόμενων τόκων και με αυτό τον τρόπο παρέχεται στις τράπεζες και τα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα η ευχέρεια να εκτοκίζουν τους καθυστερούμενους

τόκους, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για δεδουλευμένους τόκους ενός έτους ή ενός εξαμήνου και ανεξαρτήτως αν η συμφωνία ανατοκισμού γίνεται εκ των υστέρων. Δεν προκύπτει όμως από τις ανωτέρω διατάξεις ότι οι καθυστερούμενοι τόκοι γίνονται αυτοδικαίως τοκοφόροι από της πρώτης μέρας της καθυστερήσεώς τους ή ότι μπορούν να εκτοκίζονται, χωρίς να έχει τούτο συμφωνηθεί από τα μέρη, με μόνη τη μονομερή χρέωσή τους από την τράπεζα ή με μονομερή δήλωση της τράπεζας.

Οι λόγοι που δόθηκε η νέα αυτή εξήγηση είναι ποικίλοι. Πρώτα πρώτα η λέξη «περιορισμός» που χρησιμοποιήθηκε από τη Ν.Ε. στην απόφασή της αναφέρεται αποκλειστικά στον τρόπο, χρόνο και τα εν γένει όρια που προβλέπονται γενικά για τον ανατοκισμό, όχι όμως και στη συμφωνία των μερών, η οποία αποτελεί προϋπόθεση, χωρίς την οποία δεν χωρεί ανατοκισμός. Εξάλλου και από τη διατύπωση της απόφασης ότι ο εκτοκισμός «δύναται να γίνεται» συμπεραίνουμε ότι πρόκειται για επιτρεπτικό κανόνα δικαίου και επομένως, αν ο νομοθέτης επιθυμούσε τον αυτοδίκαιο ή με μονομερή ενέργεια ανατοκισμό, θα είχε χρησιμοποιήσει διαφορετική διατύπωση και θα είχε επιπλέον προβλέψει και τη χρονική συχνότητα του ανατοκισμού.

γ) Κριτική της αρχικής άποψης της νομολογίας του Αρείου Πάγου

Πέρα όμως από τους παραπάνω λόγους που δικαιολογούν τη νέα θέση της νομολογίας, έντονη κριτική ασκήθηκε για όσα προγενέστερα είχαν υποστηριχθεί στηριζόμενη στα παρακάτω επιχειρήματα:

1) Το δημόσιο συμφέρον

Υποστηρίχθηκε η άποψη ότι η απόφαση της Ν.Ε. για αυτοδίκαιο ανατοκισμό εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον υπό την έννοια ότι παρέχει στα πιστωτικά ιδρύματα τη δυνατότητα να αντιμετωπίζουν άμεσα τα οικονομικά βάρη από την κεφαλαιοποίηση των τόκων που τα ίδια οφείλουν στους καταθέτες τους και στους υπόλοιπους δανειστές τους.

Το επιχείρημα όμως αυτό δεν ευσταθεί. Πρώτον, γιατί η σχετική ανάγκη ανακούφισης των τραπεζών δεν εμφανίστηκε για πρώτη φορά όταν εκδόθηκε

η κρινόμενη απόφαση, αλλά προϋπήρχε και κατά την ισχύ των διατάξεων του Αστικού Κώδικα. Εξάλλου, το δημόσιο συμφέρον υπό την παραπάνω έννοια δεν εξυπηρετείται αποκλειστικά με την πρόβλεψη του αυτοδικαίου και χωρίς περιορισμούς ανατοκισμού, αλλά κάλλιστα και με τη δυνατότητα απλώς συμβατικής πρόβλεψης αυτού του δικαιώματος. Αλλά και ο ανατοκισμός των καταθέσεων εκ μέρους των τραπεζών δεν είναι υποχρεωτικός, όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 296 παρ.2 Α.Κ., και έχει ως σκοπό φυσικά την ενθάρρυνση των πελατών τους και την αύξηση του κύκλου εργασιών τους. Και όπως είναι φανερό ένας τέτοιος σκοπός δε δικαιολογεί την υπέρμετρη επιβάρυνση του οφειλέτη της τράπεζας. Αν μάλιστα η Ν.Ε. λαμβάνει υπόψη της την αντιστοιχία μεταξύ βαρών από καταθέσεις και ωφελειών από πιστώσεις, τότε πρέπει να δεχθούμε ότι όπως και στις καταθέσεις έτσι και στις πιστώσεις ο ανατοκισμός μπορεί να προβλέπεται συμβατικά, όχι όμως και να επιβάλλεται αυτοδίκαια.

2) *Η έννοια του εκτοκισμού*

Ο όρος εκτοκισμός που χρησιμοποιείται στην απόφαση της Ν.Ε. είναι οικονομικός και σημαίνει τον λογιστικό υπολογισμό των τόκων επί των καθυστερούμενων τόκων. Αυτό συνεπάγεται ότι δε γεννιέται σχετική υποχρέωση οφειλής τόκου τόκων, αλλά ότι υπολογίζεται απλώς ο οφειλόμενος από άλλη αιτία (νόμο ή σύμβαση) τόκος. Σε κανένα σημείο της απόφασης δεν αναφέρεται ότι «οφείλεται» τόκος επί των τόκων. Από το γράμμα της ίδιας της απόφασης «ο εκτοκισμός...δύναται να γίνεται....» δεν προκύπτει κάτι τέτοιο. Και επειδή η μόνη πηγή οφειλής ανατοκισμού, όπως άλλωστε και κάθε ενοχής, είναι είτε ο νόμος είτε η σύμβαση, εφόσον αποκλείεται σύμφωνα με τα παραπάνω ο νόμος, μόνη πηγή ανατοκισμού απομένει πια η σύμβαση, δηλαδή η συμφωνία των μερών.

3) *Η αναγνώριση διαπλαστικού δικαιώματος*

Η αναγνώριση στις Τράπεζες του δικαιώματος να εκτοκίζουν μονομερώς τους εν καθυστερήσει τόκους θα σήμαινε την παραχώρηση σ' αυτές μη αυτοτελούς διαπλαστικού δικαιώματος, που συνδέεται στενά με τη

συμβατική σχέση. Προορισμός όμως αυτού του είδους των δικαιωμάτων είναι η κατάλυση της σχέσης. Απ' την άλλη πλευρά προορισμός των διαπλαστικών δικαιωμάτων είναι η αλλοίωση της ενοχής. Σε καμία περίπτωση πάντως δεν επιτρέπεται η ποσοτική αλλοίωση της ενοχής με τη διατάραξη της ισορροπίας μεταξύ παροχής και αντιπαροχής, αλλά η αλλοίωση με την οποία θα προσδιορίζεται καλύτερα η ενοχή.

4) Αντισυνταγματικότητα

Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι η απόφαση της Ν.Ε. είναι αντισυνταγματική για δύο λόγους: 1) αφενός ελλείπει νομοθετικής εξουσιοδότησης που να πληροί τους όρους του αρ. 43 παρ. 2 εδ. α' Σ. Σύμφωνα με αυτό προβλέπεται «εξουσιοδότηση για την έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». Η δε εξουσιοδότηση πρέπει να είναι ειδική και ορισμένη. Ειδική είναι η εξουσιοδότηση όταν περιλαμβάνονται σ' αυτήν ορισμένα θέματα, τα οποία πρέπει ή μπορούν να ρυθμιστούν με τις κανονιστικές πράξεις που θα εκδοθούν, και ορισμένη, όταν υπάρχουν γενικές αρχές και κατευθύνσεις που καθορίζουν κατά βάση τα πλαίσια της ρύθμισης των θεμάτων που αφορά. Η εν λόγω εξουσιοδότηση προς τη Ν.Ε. δεν είναι ειδική, αφού αφορά στο μεγαλύτερο σε έκταση και σημασία μέρος των εν γένει πιστωτικών συναλλαγών, στις τραπεζικές, ούτε όμως και ορισμένη, αφού η εξουσία ρύθμισης του συγκεκριμένου θέματος παρέχεται γενικώς και αορίστως στο εξουσιοδοτημένο όργανο, χωρίς τη χάραξη ενός γενικού έστω πλαισίου ή τη διατύπωση ορισμένων κατευθυντήριων αρχών τις οποίες πρέπει να ακολουθήσει ή στο οποίο πρέπει να ενταχθεί η ρύθμιση. Παρέχεται δηλαδή εξουσιοδότηση χωρίς κανένα περιορισμό και καμία προϋπόθεση. Απ' την άλλη μεριά έχει αντιταχθεί εν μέρει ότι ο ανατοκισμός στις τραπεζικές συμβατικές σχέσεις δεν παύει να είναι θέμα ειδικότερο σε σχέση με τη γενικότητα της οικονομικής πολιτικής που χαράσσει η κυβέρνηση. Και αυτό όμως το επιχείρημα δεν κρίνεται ισχυρό, αφού ο ανατοκισμός των απαιτήσεων των τραπεζών από τα δάνεια και τις πιστώσεις είναι ίσως η

σοβαρότερη περίπτωση ανατοκισμού, τόσο από άποψη όγκου συναλλαγών, όσο και από άποψη σπουδαιότητας για την οικονομία μιας χώρας.

Και ii) αφετέρου επειδή προσβάλλει ευθέως την οικονομική ελευθερία, καθώς παρεμβαίνει ανεπίτρεπτα στη διαμόρφωση των συμβατικών σχέσεων, χωρίς κάτι τέτοιο να υπαγορεύεται από λόγους εξυπηρέτησης των σκοπών της εθνικής οικονομίας (παραβιάζεται δηλαδή το αρ. 5 παρ. 1 Σ.).

δ) Η άποψη που τελικά επικράτησε

Με τις αποφάσεις 8/1998 και 9/1998 ο ΑΠ υιοθέτησε την ορθότερη άποψη που και η επιστήμη συμεριζόταν, με αποτέλεσμα να επιτρέπεται πλέον ο εκτοκισμός των εν καθυστερήσει τόκων - συμβατικών, κυρίως νομίμων, υπερημερίας, δικονομικών - μόνον εφόσον αυτό έχει συνομολογηθεί με ρήτρα στις τραπεζικές συμβάσεις. Χρειάζεται δηλαδή συμφωνία των μερών, χωρίς όμως τους περιορισμούς που θέτουν ο Α.Κ. και ο ΕισΝΑΚ στις προαναφερθείσες διατάξεις τους, χωρίς δηλαδή να έχουν απαραίτητα παραχθεί δεδουλευμένοι τόκοι ενός τουλάχιστον χρόνου ή εξαμήνου και να γίνεται η σχετική συμφωνία ανατοκισμού μετά την πάροδο των προθεσμιών αυτών. Αρκούν και οι εκ των προτέρων συμφωνίες για ανατοκισμό των τόκων που έχουν συσσωρευτεί και σε διάστημα μικρότερο του έτους. Αν πάλι ο ανατοκισμός πρόκειται να ζητηθεί δικαστικώς, θα πρέπει να έχουν συσσωρευτεί τόκοι ενός τουλάχιστον έτους και ν' ασκηθεί αγωγή μετά την πάροδο του έτους. Αυτό επιβάλλει η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και πελατών, εφόσον δεν υπάρχει ρητή συμφωνία.

Εντούτοις, όπως ήταν αναμενόμενο, η στροφή της νομολογίας, ύστερα από δεκαεπτά μάλιστα χρόνια παγιωμένης πρακτικής, είχε ως επακόλουθο να γεννηθούν αξιώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά των τραπεζών για τα ποσά των τόκων επί των τόκων που είχαν ήδη εξαναγκασθεί να καταβάλουν οι πιστολήπτες με βάση τη νομολογιακά εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή της απόφασης της Ν.Ε. Επειδή όμως η αξίωση του αδικαιολόγητου πλουτισμού προϋποθέτει κατά το αρ. 904 Α.Κ. έλλειψη του στοιχείου της νόμιμης αιτίας διατήρησης του πλουτισμού, και νόμιμη αιτία συνιστά, μεταξύ άλλων, και το δεδικασμένο, σε όσες περιπτώσεις υπήρχε ήδη απόφαση ή διαταγή πληρωμής με ισχύ δεδικασμένου, αποκλειόταν η αναζήτηση του

τόκου επί των τόκων με βάση το αρ. 904 Α.Κ. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι όταν δεν υπήρχε δεδουλευμένο, θα έπρεπε να επιστραφεί από την τράπεζα ο πραγματικός πλουτισμός, δηλαδή η περιουσιακή ωφέλεια που πράγματι επήλθε. Αν συνεπώς η τράπεζα είχε διαχειριστικά ή δικαστικά έξοδα ή και διαφυγόντα κέρδη, αυτά λαμβάνονταν υπόψη ως νόμιμη αιτία που δικαιολογούσε μερική ή ολική διατήρηση του πλουτισμού.^{1}

ε) Έναρξη και διάρκεια ανατοκισμού

Απαραίτητη προϋπόθεση για τον ανατοκισμό των τόκων είναι να έχουν αυτοί καταστεί ληξιπρόθεσμοι και απαιτητοί. Κι αν υπάρχει συμφωνία ανατοκισμού σε μικρότερα του έτους χρονικά διαστήματα είτε θα εναρμονιστεί υποχρεωτικά με τις συμφωνίες για τα χρονικά διαστήματα που οι τόκοι θα καθίστανται απαιτητοί, είτε θα προσδιοριστούν μεγαλύτερα διαστήματα, ποτέ όμως μικρότερα. Αλλά και αντιστρόφως, αν δεν έχει προσδιοριστεί ο χρόνος κατά τον οποίο οι τόκοι είναι απαιτητοί, ο προσδιορισμός μπορεί να γίνει και μόνο από τη συμφωνία για τη χρονική συχνότητα του ανατοκισμού. Εξάλλου καθίσταται φανερό ότι ο ανατοκισμός «από την πρώτη μέρα της καθυστερήσεως» επιτρέπεται.

Ο ανατοκισμός τέλος υπολογίζεται καθ' όλο το διάστημα καθυστερήσεως πληρωμής των εν καθυστερήσει τόκων μέχρι και την εξόφλησή τους, δηλαδή και μετά την έκδοση διαταγής πληρωμής ή δικαστικής απόφασης.

στ) Δικονομικά ζητήματα

Εφόσον η απαίτηση της τράπεζας για ανατοκισμό στηρίζεται σε συμφωνία, θα πρέπει στην αγωγή ν' αναφέρεται συγκεκριμένα η συμφωνία αυτή και το σχετικό αίτημα. Το αίτημα δε αυτό δεν είναι η κεφαλαιοποίηση των οφειλόμενων και καθυστερούμενων τόκων τουλάχιστον ενός έτους ή εξαμήνου, ώστε στη συνέχεια να παράγουν και αυτοί τόκο, αλλά η καταψήφιση του εναγομένου στην πληρωμή των καθυστερούμενων τόκων εντόκως από την επίδοση της αγωγής έως την εξόφληση. Και τούτο διότι ενόψει των περιορισμών που καθορίζουν τα άρθρα του Α.Κ. και του ΕισΝΑΚ,

τόσο η συμφωνία περί ανατοκισμού όσο και η αγωγή δεν ανατρέχουν στο παρελθόν, στο χρόνο δηλαδή από τον οποίο οι τόκοι έγιναν απαιτητοί, κάτι που θα μπορούσε να έχει επαχθέστατες συνέπειες για τον οφειλέτη, αλλά ο ανατοκισμός αρχίζει μόνο από τη συμφωνία ή την επίδοση της περί ανατοκισμού αγωγής¹.

Η δικαστική απόφαση θα πρέπει να επιδικάζει ρητά τους τόκους επί των τόκων προσδιορίζοντας το επιτόκιο και τη συχνότητα ανατοκισμού.^{4}

Η νέα νομοθετική ρύθμιση για τον ανατοκισμό

Τη νέα ρύθμιση για τον τραπεζικό ανατοκισμό περιέχει σήμερα το άρθρο 12 του ν. 2601/1998 «ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις», όπως έχει συμπληρωθεί και περαιτέρω τροποποιηθεί από τα άρθρα 30 του ν. 2789/2000 και 42 του ν. 2912/2001. Πρόκειται για κακότεχνες ρυθμίσεις, που αντιμετωπίζουν απροσπασματικά τα προβλήματα του ανατοκισμού, με αποτέλεσμα να τυγχάνει ακόμη εφαρμογής και η απόφαση της Ν.Ε. σε ορισμένα σημεία.

Ως προς τον χρονικό διάστημα του ανατοκισμού, είναι βέβαια φανερό ότι δεν μπορεί να υπολογίζεται σε ημερήσια βάση, γιατί κάτι τέτοιο θα υπερχρέωνε τον οφειλέτη. Η ελευθερία του καθορισμού της συχνότητας του ανατοκισμού περιορίζεται με βάση τις αρχές της καλής πίστης, των χρηστών ηθών και της μη καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος. Εξάλλου, δεν θα ήταν αβάσιμο να υποστηρίξει κανείς ότι οι ρήτρες που τίθενται στις συμβάσεις για την χρονική συχνότητα του ανατοκισμού θα πρέπει να ταυτίζονται με τις ρήτρες για τον ανατοκισμό των καταθέσεων, που ορίζουν οι τράπεζες ή να καθορίζουν μεγαλύτερα διαστήματα ανατοκισμού. Σε κάθε περίπτωση πάντως είναι απαραίτητο να προσδιορίζεται με σαφήνεια η συχνότητα του ανατοκισμού που με τη σειρά της συντελεί στον ποσοτικό προσδιορισμό της παροχής του οφειλέτη, προκειμένου ν' αποφευχθεί η αοριστία της παροχής.

Πέρα όμως από τις γενικές αυτές αρχές, το αρ. 12 παρ. 1 ορίζει για τις συμβάσεις δανείων, ότι εφόσον υπάρχει συμφωνία των μερών, ο ανατοκισμός είναι τουλάχιστον εξαμήνος, με την έννοια ότι δεν μπορεί να συμφωνείται για μικρότερα χρονικά διαστήματα. Αν τέτοια συμφωνία εκλείπει, ισχύουν όσα

ορίζουν τα άρθρα 296 Α.Κ. και 110 και 111 ΕισΝΑΚ (αρ. 12 παρ. 1 εδ. β'), δηλαδή ο εξάμηνος κατά βάση ανατοκισμός.

Στις συμβάσεις αλληλόχρεου λογαριασμού θα πρέπει καταρχάς να επισημανθεί ότι οι απαιτήσεις από τόκους εισέρχονται στον τρέχοντα λογαριασμό χάνοντας την αυτοτέλειά τους και κεφαλαιοποιούνται και ανατοκίζονται σύμφωνα με το αρ. 112 ΕισΝΑΚ. Αυτό σημαίνει ότι, εφόσον δεν προβλέπεται κάτι άλλο στη σύμβαση, ο λογαριασμός κλείνει περιοδικά και οι τόκοι ανατοκίζονται ανά εξάμηνο. Ο ανά εξάμηνο ανατοκισμός ισχύει και στην περίπτωση του οριστικού κλεισίματος του λογαριασμού, εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί κάτι άλλο. Αυτά προκύπτουν από το αρ. 12 παρ. 1 εδ. β', το οποίο παραπέμπει στις διατάξεις του ΕισΝΑΚ. Αν όμως υπάρχει συμφωνία των μερών, τότε θα πρέπει να γίνει ο εξής διαχωρισμός. Αν συμφωνηθεί μεγαλύτερο του εξάμηνου διάστημα κλεισίματος του λογαριασμού και ανατοκισμού, ισχύει η εν λόγω συμφωνία. Αν όμως συμφωνηθεί κλείσιμο ανά τρίμηνο, όπως επιτρέπεται κατά το αρ. 112 ΕισΝΑΚ, ο ανατοκισμός ισχύει κατ' ελάχιστο όριο ανά εξάμηνο κατ' εξαίρεση από την παραπάνω ρύθμιση (αρ. 12 παρ.1 2^η περίοδος).

Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 12 ορίζεται ότι «οι υφιστάμενες συμφωνίες περί ανατοκισμού για συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού εξακολουθούν να ισχύουν». Ενώ δηλαδή για τις συμβάσεις που συνήφθησαν μετά την έναρξη ισχύος του νόμου, δεν επιτρέπεται να συμφωνηθεί ανατοκισμός ανά διαστήματα μικρότερα του εξαμήνου, σε όσες συμβάσεις προηγήθηκαν του εν λόγω νόμου εξακολουθούν να ισχύουν τυχόν συμφωνίες για ανατοκισμό π.χ. ανά τρίμηνο. Στη συνέχεια εισάγεται μία καινοτόμος ρύθμιση που προβληματίζει. Σύμφωνα με αυτή, αν στις παραπάνω συμβάσεις δεν υπάρχουν τέτοιες συμφωνίες, εισάγεται αυτοδίκαιος ανατοκισμός ανά εξάμηνο κατ' ελάχιστο όριο. Ειδικά δε για στεγαστικά δάνεια ορίζεται ότι ισχύει ο εξάμηνος ανατοκισμός μετά δωδεκάμηνο από την έναρξη ισχύος του νόμου, ενώ για τις πιστώσεις μέσω πιστωτικών δελτίων (καρτών) ισχύει ο εξάμηνος ανατοκισμός από την πρώτη ανανέωσή τους. Η ρύθμιση αυτή ευνοεί τις τράπεζες σε βάρος των πελατών τους, οι οποίοι βρίσκονται ήδη σε δυσμενή οικονομική θέση. Η επιβολή ανατοκισμού είναι θέμα ιδιαίτερων συμφωνιών, των συνθηκών που διέπουν τις εν λόγω συμβάσεις, των αρχών του αστικού δικαίου για την καλή πίστη και

την κατάχρηση δικαιώματος. Η ανατροπή αυτού του καθεστώτος αποκλειστικά σε βάρος του ενός συμβαλλόμενου μέρους είναι αδικαιολόγητη.
{1}

Πάντως ο εξάμηνος ανατοκισμός των καθυστερούμενων τόκων των παλιών πιστωτικών συμβάσεων δεν μπορεί παρά να ενεργεί μόνο για το μέλλον, από τη θέση δηλαδή σε ισχύ της σχετικής διάταξης του άρθρου 12 του ν. 2601/1998 και όχι αναδρομικά από την κατάρτιση της σύμβασης, επειδή κάτι τέτοιο θα αποτελούσε ανεπίτρεπτη ανατροπή άρθρων των όσων ο Άρειος Πάγος με τις υπ' αριθμούς 8/1998 και 9/1998 αποφάσεις της Ολομέλειάς του ενομολόγησε και ταυτόχρονα θα ενείχε αντίθεση με την ακροτελεύτια διάταξη της παρ. 7, σύμφωνα με την οποία η ισχύς των διατάξεων του εν λόγω άρθρου αρχίζει από τη δημοσίευσή του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αλλά και στις οφειλές για καθυστερούμενους τόκους από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων που έχουν καταγγελθεί ή οι εξ αυτών λογαριασμοί έχουν κλείσει από την έναρξη της ισχύος του ν. 1083/1980 μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, εξακολουθούν να ισχύουν οι υφιστάμενες συμφωνίες περί ανατοκισμών, κι αν δεν υπάρχουν τέτοιες, εισάγεται αυτοδίκαιος ανατοκισμός ανά εξάμηνο (αρ. 12 παρ. 3).

Η διάταξη της παραγράφου 4 επιδιώκει να διατηρηθούν όσα έχουν κριθεί τελεσίδικα ή ρυθμίστηκαν με συμβιβασμό ή με αναγνώριση χρέους ή άλλη συμφωνία μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των οφειλετών τους, αναφορικά με τις πιστωτικές συμβάσεις, μέχρι τη δημοσίευση του νόμου. Με αυτό τον τρόπο αποκλείεται η επιβολή του αυτοδικαίου εξάμηνου ανατοκισμού των προηγούμενων παραγράφων στα ανεξόφλητα υπόλοιπα των περιπτώσεων αυτών. Αν ωστόσο οι συμφωνίες αυτές ή οι αποφάσεις έχουν στηριχθεί στις θέσεις της εσφαλμένης νομολογίας του Α.Π., μπορούν να ανατραπούν λόγω πλάνης ή με άσκηση αναιρέσεως για παράβαση νόμου αντίστοιχα.

Όταν πρόκειται για συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων σε συνάλλαγμα σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν έχουν την κατοικία ή την έδρα τους στην Ελλάδα ή για συμβάσεις με αντικείμενο παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα ή για συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων μεταξύ πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, επιτρέπονται συμφωνίες περί ανατοκισμού χωρίς

κανένα χρονικό ή άλλο περιορισμό ή παραπομπές σε σχετικούς όρους πρότυπων συμβάσεων. Ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος μπορεί με πράξεις του να επεκτείνει την εφαρμογή της παραπάνω διάταξης και σε άλλες ειδικής φύσεως χρηματοοικονομικές συναλλαγές (άρθρο 12 παρ. 5).

Με την παράγραφο 6 καταργείται ρητά η διάταξη του αρ. 8 παρ. 6 του ν. 1083/1980 και με την 7 ορίζεται ότι η ισχύς των διατάξεων του αρχίζει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με εξαίρεση τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, για τις οποίες η ισχύς των διατάξεων αρχίζει μετά εξάμηνο από τη δημοσίευσή του.

Επιτόκιο ανατοκισμού

Το επιτόκιο στον ανατοκισμό προσδιορίζεται από τα μέρη. Όταν η κεφαλαιοποίηση των τόκων υλοποιείται με το συνυπολογισμό τους στο αρχικό κεφάλαιο, τότε ταυτίζεται με το επιτόκιο με το οποίο υπολογίζονται οι οφειλόμενοι τόκοι επί του συγκεκριμένου κεφαλαίου. Όταν όμως τηρείται ξεχωριστός λογαριασμός τόκων, τότε είναι δυνατόν να συμφωνηθεί διαφορετικό ύψος επιτοκίου ανατοκισμού.

Αν τα μέρη παρέλκυσαν να προσδιορίσουν το επιτόκιο του ανατοκισμού και δεν έχει ανατεθεί η άρση της αοριστίας της παροχής στην τράπεζα, το επιτόκιο είναι το ίδιο με το επιτόκιο που υπολογίστηκαν οι ανατοκιζόμενοι τόκοι.

Εξαιτίας του εμφανούς κινδύνου που ενέχει ο ελεύθερος προσδιορισμός του επιτοκίου από τα μέρη, το άρθρο 30 του ν. 2789/2000 και το νεότερο άρθρο 42 παρ.1 του ν. 2912/2001 εισήγαγαν όρια τα οποία η συνολική οφειλή δεν επιτρέπεται να υπερβεί μετά τον υπολογισμό του ανατοκισμού, συνυπολογιζομένων των συμβατικών τόκων που και αυτοί δε δύνανται να υπερβαίνουν το 50% του ληφθέντος κεφαλαίου. Ως βάση υπολογισμού δηλαδή εκλαμβάνεται το αρχικώς ληφθέν κεφάλαιο ή το άθροισμα των κεφαλαίων των περισσότερων δανείων ή προκειμένου περί αλληλόχρεου λογαριασμού το ποσό της οφειλής όπως διαμορφώθηκε ένα έτος μετά τη λήψη του ποσού της τελευταίας πιστώσεως δανείου προσαυξημένων των ποσών αυτών με τους συμβατικούς τόκους μέχρι 50% του ληφθέντος κεφαλαίου κατ' ανώτατο όριο. Αν οι τόκοι υπερβαίνουν το 50%

του ληφθέντος κεφαλαίου, το υπερβάλλον ποσό δεν υπολογίζεται προκειμένου για τον καθορισμό της βάσης. Έτσι, σε συμβάσεις που έχουν συναφθεί μέχρι 31.12.1985 ή σε περίπτωση αλληλόχρεων λογαριασμών αν η λήψη της τελευταίας πιστώσεως έγινε μέχρι την ημερομηνία αυτή, η συνολική οφειλή (υπόλοιποι τόκοι και ανατοκισμός) δε δύναται να ξεπερνά το τετραπλάσιο του αρχικού κεφαλαίου με τους συμβατικούς τόκους μέχρι 50%. Αν τα παραπάνω περιστατικά συνέβησαν μέχρι 31.12.1990, η οφειλή δεν πρέπει να υπερβεί το τριπλάσιο του αρχικού κεφαλαίου και του 50% των συμβατικών τόκων και αν έλαβαν χώρα μέχρι 31.12.2000, το διπλάσιο.

Οι υπόλοιπες ρυθμίσεις του άρθρου 30 (ν. 2789/2000) και οι τροποποιήσεις του άρθρου 42 (ν. 2912/2001).

Εκτός όμως από όσα ρυθμίζονται σχετικά με το ανώτατο όριο οφειλής στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 42, όπως αυτή αντικατέστησε την πρώτη παράγραφο του άρθρου 30, παρακάτω ορίζεται ότι οι καταβολές που έγιναν και αφορούν σε συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, όσον αφορά στα δάνεια οποτεδήποτε και όσον αφορά στις πιστώσεις μετά από ένα έτος από τη λήψη ποσού της τελευταίας πιστώσεως δανείου, καθώς και ό,τι εισπράχθηκε στα πλαίσια της ατομικής ή συλλογικής εκτέλεσης, αφαιρούνται από τη συνολική οφειλή (αρ. 42 παρ. 1 και αρ.30 παρ.2 εδ. β'). Πάντως τα ποσά που έχουν καταβληθεί ανεξαρτήτως ύψους στα πλαίσια ρύθμισης ή συμφωνίας ή και ατομικής ή συλλογικής εκτέλεσης, δεν αναζητούνται σε καμιά περίπτωση και για καμιά αιτία. Έτσι αποκλείεται η δυνατότητα έγερσης αγωγής περί αδικαιολόγητου πλουτισμού, που θα δημιουργούσε κυκλώνα προβλημάτων και αντιπαραθέσεων.

Η σημαντικότερη ίσως ρύθμιση του ν. 2789/2000, με τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 2912/2001, είναι η αναστολή της έναρξης και της συνέχισης της αναγκαστικής εκτέλεσης προς ικανοποίηση των απαιτήσεων που υπάγονται στη ρύθμιση της παραγράφου μέχρι την 31-12-2001 για τις συμβάσεις που έχουν καταγγελθεί, ή έχουν κλείσει οριστικά ή η απαίτησή τους έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη και απαιτητή μέχρι 31-12-2000. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι πέρα από την αναγκαστική εκτέλεση, χωρούν φυσικά και άλλες συμφωνίες μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των οφειλετών τους

σχετικά με τους όρους και τον τρόπο εξόφλησης των οφειλών, όπως αυτοί διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τα παραπάνω εκτιθέμενα.

Αυτό που ουσιαστικά προβλέπεται στο ν. 2789/2000 είναι η απαγόρευση οποιασδήποτε πράξης εκτέλεσης - και της πρώτης πράξης που είναι η κοινοποίηση της επιταγής -, αν ο λογαριασμός της πίστωσης έκλεισε μέχρι 31-12-2000 ή αν η απαίτηση που πηγάζει από το δάνειο κατέστη ληξιπρόθεσμη μέχρι την 31-12-2000, προκειμένου να επαναπροσδιοριστεί η οφειλή από τα πιστωτικά ιδρύματα σύμφωνα με τα νέα δεδομένα. Επιτρέπεται όμως, όπως είναι αυτονόητο, κοινοποίηση προς γνώση, που δεν αποτελεί πράξη εκτέλεσης. Κάτι τέτοιο δεν έχει πάντα ιδιαίτερο νόημα, αφού πριν προβεί κανείς στην έκδοση δικαστικής απόφασης, θα πρέπει πρώτα να λάβει χώρα επαναπροσδιορισμός της οφειλής από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Η βασικότερη διαφοροποίηση που επέφερε το άρθρο 42 του ν. 2912/2001 στο άρθρο 30 του ν. 2789/2000 είναι ότι πλέον και οι αποφάσεις που τελεσιδίκησαν μέχρι 31-12-2000 αλλά και όσες περιπτώσεις ρυθμίστηκαν με συμβιβασμό, αναγνώριση χρέους ή άλλη συμφωνία, δεν εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του ν. 2789/2000, δηλαδή και γι' αυτές ισχύει η αναστολή της εκτέλεσης, γιατί χρειάζεται επαναπροσδιορισμός. Αυτό προκύπτει από το άρθρο 30 παρ. 8 εδ. α' και β' (το τελευταίο προστέθηκε με το άρθρο 42), στο οποίο ουσιαστικά ορίζεται ότι από το πεδίο εφαρμογής του νόμου εξαιρούνται πια μόνο όσες οφειλές κατέστησαν ληξιπρόθεσμες μέχρι 31-12-2000 και έχουν ρυθμιστεί με διάταξη νόμου.

Άλλες εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του νόμου ορίζονται στην παράγραφο 9 του άρθρου 30. Αυτές αφορούν: α) σε οφειλές επιχειρήσεων, για τις οποίες έχουν εκδοθεί ατομικές ή γενικές υπουργικές αποφάσεις για τη ρύθμισή τους με ειδικούς όρους, εφόσον έχουν υπογραφεί οι σχετικές συμβάσεις, όπου αυτές απαιτούνται, β) σε οφειλές προς τα πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίες έχουν υπαχθεί ή διέπονται από τις διατάξεις νόμων που αναφέρονται περιοριστικά στην παρ. 9 εδ. β', γ) σε οφειλές εκ πρωτοφειλής ή εξ εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή του Ο.Α.Ε., δ) σε απαιτήσεις εκ δανείων ή πιστώσεων το ύψος των οποίων υπερβαίνει τα 750.000.000 δρχ., όπως οι απαιτήσεις αυτές έχουν διαμορφωθεί την 31-12-1999 με υπολογισμό της οφειλής σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 2601/1998 κατά τράπεζα, δηλαδή αφαιρουμένων των τόκων

εξ ανατοκισμών. Για όλες αυτές τις οφειλές που προέρχονται από συμβάσεις που οι λογαριασμοί τους έκλεισαν ή οι απαιτήσεις από τα δάνεια κατέστησαν ληξιπρόθεσμες μέχρι 31-12-2000 η εκτέλεση ξεκινά και συνεχίζεται κανονικά.

Τέλος, από της ισχύος του ν. 2789/2000 (11-02-2000) τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να μην υπολογίζουν τόκους για τη συνολική οφειλή μέχρι 30-04-2000 (αρ. 30 παρ.4 εδ. β'). Στο ποσό της οφειλής, όπως θα διαμορφωθεί σύμφωνα με τους παραπάνω υπολογισμούς, θα υπολογίζονται τόκοι από 01-05-2000 και επί ένα εξάμηνο με το εκάστοτε ισχύον κυμαινόμενο επιτόκιο χορηγήσεων της ίδιας κατηγορίας, εκτός αν για τη συγκεκριμένη κατηγορία δανείου δε συνομολογείται κυμαινόμενο επιτόκιο, οπότε θα εφαρμόζεται το ισχύον σταθερό επιτόκιο της κατηγορίας αυτής. Μετά την πάροδο του εξαμήνου, εάν δε συμφωνηθεί διαφορετικά, η ως άνω οφειλή θα εκτοκίζεται με το εκάστοτε επιτόκιο υπερημερίας και οι παραγόμενοι τόκοι θα ανατοκίζονται σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 2601/1998. {4}

Κεφαλαίο

20

Η ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Παλαιότερα στον τομέα της καταναλωτικής πίστης οι τράπεζες λογίζαν τόκους κάθε μήνα οι οποίοι κεφαλοποιούνταν και ανατοκίζονταν. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι πελάτες να επιβαρύνονται με τα λεγόμενα "πανωτόκια".

Με τον τρόπο αυτό της επιβολής των τόκων από τις τραπεζες η αύξηση των τόκων γινόταν με γεωμετρική πρόοδο πράγμα που καθιστούσε μετά τα 8 έτη, την αδυναμία οποιασδήποτε επιχειρηματικής δραστηριότητας να καλύψει πλέον αυτούς τους τόκους.

Π.χ. με επιτόκιο 36% για τον πρώτο χρόνο και δάνειο ύψους 10.000 € στην Εφορία και 10.000 € στην Τράπεζα θα πρέπει να πληρώσει στη μεν Εφορία 13.600 € ενώ στη Τράπεζα 14.200 €. Στα 10 χρόνια, στη μεν Εφορία θα καταβάλει 46.000 € ενώ στην Τράπεζα 320.000 €. Στα 30 χρόνια στη μεν Εφορία 118.000 € στη δε Τράπεζα 328.680,000 € και στα 50 χρόνια στην Εφορία 190.000 € ενώ στην Τράπεζα 335.520.000,000 € .

Αντιλαμβάνεσθε ότι φραστικώς κανένας δεν μπορούσε να αντιληφθεί αυτή την γεωμετρική απαράδεκτη κατάσταση διότι ο επιχειρηματίας και γενικά ο κάθε δανειολήπτης ασχολείται με το προϊόν, εμπιστευόμενος το χαρτί της Ε.Τ.Ε. .

Ύστερα όμως από την προσφυγή την οποία κατέθεσε στον Άρειο Πάγο μεγάλη μερίδα δανειολειπτών, περίπου πριν από μία δεκαετία οι τράπεζες υποχρεώθηκαν να διαφοροποιήσουν την μέθοδο εκτοκισμού. Με απόφαση του ο Άρειος Πάγος ανάγκασε τις τράπεζες να λογίζουν τους τόκους ανα μήνα σ'αυτή την κατηγορία δανείων (καταναλωτικών και πιστωτικών καρτών) αλλά να καταχωρούνται στο τέλος του αντίστοιχου εξαμήνου, έτσι ώστε να μην υπάρχει ανατοκισμός των τόκων " πανωτόκια " μέσα στο ίδιο εξάμηνο, να συνεχίζει δηλ. να τοκίζεται μόνο το οφειλόμενο κεφάλαιο. Επίσης το επιτόκιο υπερ/ρίας το οποίο ισούται με το ενήμερο επιτόκιο συν 4% μειώθηκε στο 2,5%, το κεφάλαιο κίνησης από 16,5% συν το περιθώριο επιτοκίου που καθόριζε η τράπεζα για κάθε πελάτη σε 15,5% ενώ η εισφορά (N128/75) που ήταν τότε 1,20% για τα στεγαστικά κ 1% στα επιχειρηματικά μειώθηκε στο 0,6% . {5}

ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Ο ανατοκισμός στην περίπτωση αυτή είναι προς όφελος του καταναλωτή, ο καταθέτης αφήνει τον τόκο που έχει παραχθεί (στο τέλος κάθε χρονικής περιόδου) στο ταμειυτήριο, με σκοπό να προστεθεί στο κεφάλαιο (δηλ. να κεφαλοποιηθεί), οπότε από την επόμενη χρονική περίοδο να φέρει τόκο το αρχικό κεφάλαιο συν ο τόκος του αρχικού κεφαλαίου. Το ίδιο θα επαναλαμβάνεται και στις επόμενες χρονικές περιόδους μέχρι την λήξη της κατάθεσης. Στον ανατοκισμό τόσο ο τόκος όσο και το τοκίζόμενο κεφάλαιο αυξάνουν κάθε χρονική περίοδο, ενώ στον απλό τόκο ο τόκος και το αρχικό κεφάλαιο παραμένουν αμετάβλητα.

Η περίοδος του ανατοκισμού μπορεί να είναι το έτος, το εξάμηνο, το τρίμηνο, ή και ο μήνας και λέμε ότι ο ανατοκισμός γίνεται κατ' έτος ή κατ' εξάμηνο ή κάθε τρίμηνο κλπ.

Οι παρακάτω πίνακες είναι ενδεικτικοί του τι συμβαίνει σήμερα με τα επιτόκια καταθέσεων σε 4 μεγάλες Τραπεζές:

ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ

	ΕΘΝΙΚΗ	EUROBANK	ALPHA	ΕΜΠΟΡΙΚΗ
ON	3,48-3,58	3,50-3,60	3,69-3,79	3,52-3,58
TN	3,48-3,58	3,50-3,60	3,58-3,68	3,54-3,58
SN	3,49-3,59	3,50-3,60	3,56-3,66	3,54-3,58
1Εβδομάδας	-	3,52-3,62	-	
2Εβδομάδων	3,49-3,59	3,53-3,63	3,56-3,62	
3Εβδομάδων	-	3,56-3,65	3,56-3,62	3,63-3,69
1Μηνος	3,63-3,73	3,54-3,64	3,56-3,62	3,68-3,74
2Μηνων	3,71-3,81	3,70-3,80	3,60-3,66	3,76-3,82
3Μηνων	3,75-3,85	3,77-3,87	3,66-3,72	3,82-3,87
6Μηνων	3,87-3,97	3,85-3,96	3,79-3,85	3,92-3,99
9Μηνων	3,96-4,06	3,97-4,07	3,88-3,91	4,01-4,06
1Ετους	4,02-4,12	4,04-4,14	3,96-4,02	4,06-4,11

Πηγή εφημερίδα **ΕΞΠΡΕΣ** Τρίτη 27 Φεβρουαρίου 2007

ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΑ	Ταμιευτηρίου	Στεγαστικό κυμαινόμενο	Στεγαστικό σταθερό
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	0.75-2.75	6,10	4,20**
ΑΤΤΙΚΗΣ	0.50-2.40	-	4,20**
ΣΙΤΙΒΑΝΚ	0.00-0.50	4,50-5,12	3,90**
ΕΘΝΙΚΗ	0.65-1.95	5,90	4,90**
ΕΥΡΟΒΑΝΚ	0.65-1.60	6,71	4,35**
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	0.35-1.50	6,71	4,35**
ΕΓΝΑΤΙΑ	0.50	από 4,40	4,45**
ΚΥΠΡΟΥ	0.20-1.80	5,50	3,20**
ΑΛΦΑ ΒΑΝΚ	0.25-1.65	6,25	4,75**
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0.60-2.10	5,60	4,50**
ΑΣΠΙΣ	0.00-1.60	ΕΚΤ+περ:0,90- 2,50	3,85*
HSBC	0.35-0.60	4,00	4,55**
ΛΑΙΚΗ	0.25-1.25	3,50	4,55**
ING	1.75-3.00	5,60	4,10*
ΓΕΝΙΚΗ	0.40-1.40	5,40	3,35 *
Ταχ. Ταμιευτ.	1.60	5,25	4,25**
ΑΜ. EXPRESS	1.50	5,00	3,70*
FBB First B. Bank	έως 2,25	ΕΚΤ+περ.1%-3%	4,50**
ΕΛΛ. Τρ. Λτδ	1,00	5,50	4,90**
Unit Bank	-	-	-
Nova Bank	2,00	6,15	4,60*
Επενδ. Τρ. Ελλ.	2,00	-	-
Probank	0,50	5,50	3,70*

(*)σταθερό για 1 έτος (**)σταθερό για 3 έτη

Πηγή εφημερίδα **ΕΞΠΡΕΣ** Τρίτη 27 Φεβρουαρίου 2007

τέλος των 100 ετών ένα τμήμα του συσσωρευμένου κεφαλαίου διατέθηκε για δημόσια έργα και το υπόλοιπο ανατοκίστηκε για άλλα 100 χρόνια.

Το 1907 το τεράστιο κτίριο Franklin Institute of Boston άρχισε με 438.742 δολάρια. Περισσότεροι από 75.000 σπουδαστές έχουν φοιτήσει σ' αυτό το ινστιτούτο μέχρι το 1971, το οποίο άνοιξε το 1908. Το 1971 το ποσό που είχε συσσωρευτεί ήταν 2.552.,267 δολάρια. Απ' αυτά τα χρήματα χρηματοδοτούνται σήμερα σπουδαστές της Ιατρικής. Όλα αυτά από ένα κληροδότημα , ισοδύναμο με 4.570 δολάρια.

Ο ανατοκισμός απαγορεύτηκε διεθνώς με ειδικούς νόμους από την εποχή του Ιουστινιανού (527 – 565 μ.Χ.). Στην Ελλάδα ο ανατοκισμός απαγορεύτηκε με το Νόμο ΞΕ΄ του 1882 και επιτρέπεται μόνο σε μερικές περιπτώσεις. Π.χ. στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και στα ταμιευτήρια των τραπεζών επιτρέπεται να ανατοκίζονται οι καταθέσεις του κοινού, ώσπου να φθάσουν σε ορισμένο ποσό, το οποίο καθορίζεται από το πιστωτικό ίδρυμα. Αυτό αποτελεί κίνητρο για το κοινό για να αποταμιεύει τις οικονομίες του και να ωφελείται η εθνική οικονομία.

ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

Δυστυχώς για τους καταναλωτές ό,τι ισχύει για την απόδοση ενός καταθεμένου κεφαλαίου με συχνότερο ανατοκισμό συμβαίνει και με τους τόκους σε δανεισμένα κεφάλαια. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι πιστωτικές κάρτες και τα καταναλωτικά δάνεια.

Είναι γνωστό ότι το επιτόκιο που χρεώνει η τράπεζα στις δύο αυτές περιπτώσεις και διαφημίζεται στο κοινό είναι παντοτε σε μηνιαία βάση, γιατί ο ανατοκισμός του κεφαλαίου που έχει δανειστεί κάποιος γίνεται σε μηνιαία βάση. Όταν λοιπόν μία Τράπεζα διαφημίζει ότι το μηνιαίο επιτόκιο που χρεώνει για την πιστωτική της κάρτα είναι 2%, ο πολύς κόσμος κάνει τον γρήγορο υπολογισμό $2\% \times 12 = 24\%$ για ένα χρόνο. Σαν νούμερο μπορεί να θεωρηθεί κοντά στην πραγματικότητα. Αυτό όμως δεν είναι το πραγματικό της επιτόκιο αλλά το ονομαστικό. {6}

Σημαντική είναι και η άποψη του Γεώργιου Μπαλή για τα πανωτόκια καθώς όπως υποστηρίζει ο ανατοκισμός *«είναι ολέθριος δια τον οφειλέτη, διότι πολλαπλασιάζει ραγδαίως το χρέος, παραλύει το ηθικό του οφειλέτου,*

απονεκρώνει τας παραγωγικάς αυτού δυνάμεις και φέρει τούτον εις απόγνωσιν».

Ο ραγδαίος πολλαπλασιασμός του χρέους λόγω του ανατοκισμού είναι ολέθριος και για τον δανειστή διότι:

α) Δυσχεραίνει την είσπραξη του χρέους και πολλές φορές την κάνει αδύνατη, β) Καταστρέφει οικονομικά τον οφειλέτη και έτσι ο δανειστής τον χάνει από πελάτη, γ) Καταστρέφει τις παραγωγικές τάξεις της κοινωνίας και ταυτόχρονα καταστρέφονται και οι Τράπεζες, οι οποίες κατά κανόνα ευημερούν σε μια κοινωνία η οποία και αυτή ευημερεί οικονομικά.

Έτσι οι Τράπεζες σε όλο τον κόσμο αποφεύγουν οι ίδιες να επιβαρύνουν υπερβολικά τους πελάτες τους, γιατί από αυτούς ζουν και πλουτίζουν. Οι Ελληνικές Τράπεζες όμως κατά την χορήγηση τοκοχρεωλυτικών δανείων είτε στεγαστικών, είτε για την δημιουργία ή αποπεράτωση ιδιωτικών επιχειρήσεων ή επιδοτούμενων από το Ελληνικό Δημόσιο ή έργων ενταχθέντων σε αναπτυξιακά προγράμματα, όπως και κατά την χορήγηση πιστώσεων τήρησαν μια αδιέξοδη, δύσκαμπτη και αντιδεοντολογική συμπεριφορά, προς είσπραξη των απαιτήσεών τους τις οποίες διόγκωσαν έντεχνα και αυθαίρετα ιδιαίτερα με την επιβολή ανατοκισμού τόσο των συμβατικών όσο και των τόκων υπερημερίας, με αποτέλεσμα να οδηγηθούν κυριολεκτικά σε οικονομική καταστροφή εκατοντάδες δανειοδοτούμενων.

Η συμπεριφορά τους όμως αυτή είναι αντίθετη και με τον κοινωνικό τους ρόλο, αποδείχθηκε δε πρωτίστως επιζήμια για την Ελληνική Οικονομία. Η επιβάρυνση από τα ποσά που προέκυψαν από τον ανατοκισμό είχε σαν αποτέλεσμα να χρεωκοπήσουν οι περισσότερες από τις παραγωγικές μονάδες της χώρας και να πάψουν να παράγουν το αντίστοιχο εθνικό εισόδημα που παρήγαγαν. Αυτοί που δανείζονται από τις Τράπεζες είναι οι παραγωγικές μονάδες της χώρας οι οποίες ήδη επιβαρύνονται με υψηλά επιτόκια και για το λόγο αυτό αντιμετωπίζουν προβλήματα ανταγωνισμού από τις αντίστοιχες μονάδες που λειτουργούν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αλλά και οι ίδιες οι Τράπεζες δεν οφελούνται από το «προνόμιο» του ανατοκισμού των τόκων γιατί τα εξωφρενικά ποσά τα οποία διαμορφώθηκαν μετά τον υπολογισμό των ανατοκισμών ήταν και είναι εκ

των πραγμάτων αδύνατο να εισπραχθούν, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων, και οδήγησαν απλώς τις παραγωγικές επιχειρήσεις στην χρεοκοπία. Η υπερβολική δηλαδή διόγκωση των οφειλών από τον εφαρμοσθέντα ανατοκισμό των τόκων βλάπτει και τις ίδιες τις Τράπεζες αφού εκ των πραγμάτων είναι αδύνατο να εξοφληθούν οι οφειλές αυτές.{7}

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

30

ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΣ ΩΣ ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΟΥ Η ΑΔΙΚΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

Άρθρο σε τοπικές εφημερίδες (1999)

Ζούμε στις μέρες μας μια οδυνηρή πραγματικότητα με τα όσα τραγικά και καταστροφικά συμβαίνουν σε πολλές επιχειρήσεις και μεμονωμένα άτομα που δανείστηκαν από τις τράπεζες και για τον οποιοδήποτε λόγο δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Οικογένειες μένουν στο δρόμο, επιχειρήσεις κλείνουν, περιουσιακά στοιχεία αλλάζουν χέρια γιατί οι τράπεζες συσσωρεύσαν χρέη που είναι αδύνατον να εξυπηρετηθούν ομαλά.

Τα αίτια αυτής της εξέλιξης είναι καταρχήν τα υψηλά επιτόκια αλλά κυρίως ο ανατοκισμός ο οποίος στην πράξη διαμορφώνει πολλαπλάσια επιτόκια από τα κάθε φορά, ισχύοντα.

Είναι γεγονός ότι οι Τράπεζες θεωρώντας κακοπληρωτέους δεν εξοφλούν έγκαιρα τα δάνεια τους, μέσα σε τακτό χρονικό διάστημα που το μεγαλύτερο ήταν το εξάμηνο; πραγματοποιούσαν κεφαλαιοποίηση τόκων και ανατοκισμό, ενέργεια που αποτελεί παράβαση κάθε αρχής δικαίου.

Είναι βέβαιο ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι, πέραν της επιβολής των τόκων ποινής με τους οποίους οι Τράπεζες θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν τα χρήματα που δάνεισαν αν ιδιαίτερα οι δανειζόμενες επιχειρήσεις έχουν την δυνατότητα να είναι ανθηρές.

Είναι όμως άδικο μονομερώς οι Τράπεζες μέσω του ανατοκισμού να πολλαπλασιάζουν στην πράξη το επιτόκιο δανεισμού και με αυτό τον τρόπο να

εξοντώνουν οικονομικά τον όποιο δανειζόμενο αδυνατεί προσωρινά να εξοφλήσει έστω και αν η αδυναμία εξόφλησης προέρχεται από ανωτέρα βία.

Κατά καιρούς διάφοροι επεδίωξαν να δώσουν λύση διαμέσου της δικαστικής οδού ενώ γνώριζαν ότι ο ανατοκισμός επιτρεπόταν ανά εξάμηνο και τα δικαστήρια δεν μπορούσαν να το αγνοήσουν.

Είχα διατυπώσει στις πρώτες δημόσιες συζητήσεις που έγιναν για το θέμα του ανατοκισμού ότι τη λύση στο πρόβλημα θα δώσει η δημιουργία κινήματος που θα προσπαθήσει να προσεγγίσει το πρόβλημα επί της ουσίας και σε βάθος και όχι επιδερμικά για να μπορέσει να πιέσει και να επιβάλλει την άποψη του.

Βέβαια στη χώρα μας ο νόμος του ισχυρότερου βρίσκει ακόμη γόνιμο έδαφος γιατί δυστυχώς σε πολλούς τομείς δράσης λειτουργεί ο ατομικισμός και δεν αναπτύσσονται ισχυρά και οργανωμένα κινήματα με αποτέλεσμα να μην διαμορφώνονται συνθήκες για διαπραγματεύσεις αν και ο πράγματι ισχυρός είναι ο κάθε μορφής καταναλωτής.

Η ανακοίνωση της Ομοσπονδίας Τραπεζοϋπαλλήλων Ελλάδος (ΟΤΟΕ) που εκφράζει τη βούληση των εργαζομένων στις τράπεζες με την οποία ζητά την κατάργηση του ανατοκισμού αποτελεί σημαντική συμβολή στην ενδυνάμωση του κινήματος διαμαρτυρίας ενάντια σε ένα άδικο και αντιαναπτυξιακό μέτρο που επέβαλλαν οι τράπεζες με αποτέλεσμα να διατρέχει τον κίνδυνο να οδηγηθεί σε κρίση το τραπεζικό σύστημα της χώρας αλλά και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι σε αυτές εξ' αιτίας της υποβάθμισης της συμμετοχής των Τραπεζών στο αναπτυξιακό και οικονομικό γίγνεσθαι.

Αποδεικνύει ταυτόχρονα τηνωριμότητα τον συνδικαλιστικού κινήματος το οποίο πάντα σε κρίσιμες στιγμές αναδεικνύει κορυφαία ζητήματα και συμβάλλει θετικά στις εξελίξεις .

Η αντίληψη ότι από αυτή τη ληστρική εκμετάλλευση επωφελούνται οι Τράπεζες είναι λάθος γιατί μπορεί μεν να υπάρχει μία βραχυπρόθεσμη ωφέλεια η οποία όμως στο τέλος αποβαίνει σε βάρος του πιστωτικού συστήματος της χώρας αλλά και της Εθνικής Οικονομίας γιατί όλες οι επιχειρήσεις που δανείζονται από το Ελληνικό πιστωτικό σύστημα γίνονται προβληματικές και η Εθνική οικονομία ζημιώνεται.

Είναι πάρα πολύ θετικό αλλά και ενθαρρυντικό το ότι η κυβέρνηση αντιλήφθηκε αυτό το μείζον πρόβλημα και επιδιώκει την Νομοθετική ρύθμιση για να ανακόψει τη φόρα στους καιροσκόπους του Τραπεζικού συστήματος. Πρέπει όμως να αντιληφθούν και οι τραπεζίτες την αναγκαιότητα αυτή ώστε από κοινού με την κυβέρνηση και το κίνημα των καταναλωτών να διαμορφώσουν το θεσμικό πλαίσιο που θα είναι ικανό να συμβάλλει στη θετική προοπτική του τραπεζικού συστήματος αλλά κυρίως στη μείωση του κόστους του, χρήματος.

Είναι αναμφισβήτητο ότι στις ανεπτυγμένες οικονομίες οι περισσότερες δραστηριότητες είναι εντάσεως κεφαλαίου κατ'γι' αυτό τα χρηματιστήρια ανθούν γιατί είναι ανάγκη οι επιχειρήσεις να αιμοδοτούνται με φθηνό χρήμα.

Οι Ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να επιδιώξουν να συμβάλλουν στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας περιορίζοντας τα κέρδη τους σε θεμιτά πλαίσια κυρίως με την αύξηση της παραγωγικότητας και όχι με την αύξηση του κόστους του χρήματος.

Η ένταξη της πορείας της χώρας μας στον βηματισμό της ομάδας των ισχυρότερων χωρών του κόσμου επιβάλλει να βρεθεί η καλύτερη λύση γι' αυτά τα σημαντικά προβλήματα γιατί είναι ασφαλές ότι μόνο με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουμε να σταθούμε ως Εθνική οικονομία στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται γύρω μας.

Αν δε η νέα αυτή σημαντική κατάκτηση των επιχειρηματιών των αγροτών και όλων των οικονομικά ενεργών πολιτών γίνει κατορθωτό να έχει αναδρομική ισχύ για να αμβλύνει τις αδικίες που έχουν συντελεστεί στο παρελθόν τότε πράγματι θα επέλθει ισορροπία και θα διαμορφωθούν προϋποθέσεις για ανάπτυξη όλων των βιώσιμων δραστηριοτήτων.

www.mstratakis.gr/str/Advview.asp?ad_id=189&ad_category_id=15&search=&_45k

Η ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Καταπέλτης ο εισαγγελέας για τα πανωτόκια

ΙΩΑΝΝΑ ΜΑΝΔΡΟΥ

Τον μύθο του Αισώπου περί του λέοντος και του όνου, που αποφάσισαν να κάνουν εταιρεία και τελικά την πλήρωσε ο γάιδαρος, ίσως θυμίζει η πρακτική των τραπεζών να επιβάλλουν τόκους επί των τόκων σε χρέη, χωρίς κανένα χρονικό ή άλλον περιορισμό. Το ανώτατο δικαστήριο της χώρας καλείται τώρα να κρίνει αν ο ανατοκισμός που έχει οδηγήσει χιλιάδες δανειολήπτες σε απόγνωση και επιχειρήσεις σε οικονομική καταστροφή είναι παράνομος ή όχι. Το ζητούμενο είναι πλέον αν η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, στην οποία συζητήθηκε το μείζον θέμα για τα πανωτόκια, θα υιοθετήσει τη ρηξικέλευθη πρόταση του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου (το περιεχόμενο της οποίας δημοσίευσε «Το Βήμα» σε αποκαλυπτικό ρεπορτάζ για τον ανατοκισμό στις

16.11.1997), που πρότεινε χωρίς περιστροφές: Παράνομος ο ανατοκισμός όταν γίνεται χωρίς τη συγκατάθεση του οφειλέτη και δίχως τις ασφαλιστικές δικλίδες για την προστασία εκείνου, που μπορεί από ανάγκη να συρθεί σε λεόντειες συμφωνίες.

Χιλιάδες πολίτες - θύματα της πρακτικής των τραπεζών να «φορτώνουν» τα δάνεια με πανωτόκια ζητούν έννομη προστασία από τη Δικαιοσύνη, ενώ οι εκπρόσωποι των τραπεζών δηλώνουν ότι θα «καταρρεύσει το πιστωτικό σύστημα αν ανατραπεί μια πρακτική που ακολουθήθηκε επί 17 ολόκληρα χρόνια» και κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου επισημαίνοντας ότι, αν κριθούν παράνομοι οι ανατοκισμοί, θα επέλθει χάος. Χιλιάδες αγωγές θα κατατεθούν στα δικαστήρια και όσοι έχουν πληρώσει πανωτόκια θα τα γυρεύουν πίσω, ενώ είναι άγνωστο τι θα γίνει με τα ακίνητα και τις επιχειρήσεις που βγήκαν στον πλειστηριασμό για να πληρωθούν οι ανατοκισμοί.

Μετά την αποκάλυψη του «Βήματος» για τις οδυνηρές συνέπειες του ανατοκισμού, ο υπουργός Δικαιοσύνης δήλωσε ότι μελετά νομοθετική μεταβολή (μετά την έκδοση της απόφασης από τον Αρειο Πάγο), ενώ και κυβερνητικά στελέχη προβληματίζονται για τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες που προκαλούνται από την επιβολή τόκων πάνω στους τόκους. Πέρα όμως από τα επιχειρήματα των δύο πλευρών (τράπεζες και δανειολήπτες) η ζωή είναι ίσως το μόνο αντικειμενικό κριτήριο για την επιτυχή εφαρμογή ενός θεσμού ή ενός μέτρου. «Η ορθότητα μιας λύσεως κρίνεται από τις έννομες συνέπειες που έχει στη ζωή» τόνισε άλλωστε και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου στην εισήγησή του. Και στην πράξη ο ανατοκισμός έχει προκαλέσει ιστορίες παραλόγου, ιστορίες οικονομικής τρέλας, τις οποίες αποκαλύπτει «Το Βήμα».

ΗΤΑΝ μια δίκη ασυνήθιστη. Μια δίκη πέρα από τα καθιερωμένα και τα ειωθότα. Στο Μέλαθρον της Θέμιδος, στην αίθουσα της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, όπου συνήθως επικρατεί σχεδόν «νεκρική» σιγή και ελάχιστοι ενδιαφερόμενοι παρακολουθούν την ακροαματική διαδικασία, προχθές στη δίκη για την πρακτική των τραπεζών να επιβάλουν τόκους επί των τόκων έγινε πανδαιμόνιο. Εκατοντάδες πολίτες, που είχαν βιώσει την οδυνηρή εμπειρία της απόγνωσης και της οικονομικής καταστροφής πληρώνοντας ακριβά τα πανωτόκια, προσήλθαν στο ανώτατο δικαστήριο να παρακολουθήσουν από κοντά την εισήγηση του εισαγγελέα του ανωτάτου

δικαστηρίου, το περιεχόμενο της οποίας αποκάλυψε «*Το Βήμα*» σε ρεπορτάζ για τον ανατοκισμό την περασμένη Κυριακή (16.11.1997).

Μετά το αποκαλυπτικό δημοσίευμα του «*Βήματος*» για τις συνέπειες του ανατοκισμού, το ανώτατο δικαστήριο την περασμένη Πέμπτη κατακλύστηκε από εκατοντάδες πολίτες που είχαν χάσει τα πάντα για να πληρώσουν ένα δάνειο που από τα πανωτόκια είχε απίστευτα διογκωθεί. Οργή και αγανάκτηση, αποδοκιμασία για τα πιστωτικά ιδρύματα, εκκλήσεις για δικαιοσύνη, «τι κάνουν τα δικαστήρια», αλλά και απελπισμένες κραυγές, «μας πίνουν το αίμα οι τράπεζες», κυριάρχησαν μέσα και έξω από την αίθουσα της Ολομέλειας. Οσοι δοκιμάστηκαν σκληρά από την πρακτική του ανατοκισμού και είδαν περιουσίες να χάνονται και τη ζωή τους να καταστρέφεται χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν, με την ελπίδα της δικαίωσης φώναζαν στους ανώτατους δικαστές: «Προστασία από την τοκογλυφία των τραπεζών», «τράπεζες ληστές» και επιζητούσαν δικαίωση έστω και εκ των υστέρων.

Οι ανώτατοι δικαστές μας, οι οποίοι συνήθως ασχολούνται με την επίλυση νομικών θεμάτων (σημαντικών τις περισσότερες φορές) και σπάνια αντιμετωπίζουν «πρόσωπο με πρόσωπο» πολίτες που βιώνουν έντονα κοινωνικά προβλήματα, προχθές είχαν την ευκαιρία να δικάσουν μια υπόθεση που κρύβει πολλή απόγνωση και πολλή απελπισία. Οσοι είχαν συγκεντρωθεί στο ανώτατο δικαστήριο είχαν να διηγηθούν και από μια ιστορία οικονομικής καταστροφής, από μια ιστορία απίστευτης ταλαιπωρίας για ένα δάνειο που δεν μπόρεσαν να εξοφλήσουν και εκτοξεύθηκε στα ύψη με την πρακτική του ανατοκισμού.

Μέλη οι περισσότεροι ενός συλλόγου που έχει συσταθεί για την προστασία των θυμάτων (έτσι αυτοαποκαλούνται) του ανατοκισμού μιλούσαν για τις περιουσίες τους που βγήκαν στον πλειστηριασμό «μισοτιμής», για φίλους τους που αυτοκτόνησαν από το άγχος της πληρωμής των τεράστιων ποσών από τα πανωτόκια. Πολλοί ήταν εκείνοι που παραβλέποντας ότι βρίσκονται στο ανώτατο δικαστήριο της χώρας φώναζαν κατά τη διάρκεια της δίκης, ενώ αποδοκίμαζαν τους δικηγόρους των τραπεζών (λες και οι δικηγόροι ευθύνονται για τα πανωτόκια και την πρακτική των πιστωτικών ιδρυμάτων). Ενας μάλιστα από αυτούς, διακόπτοντας την ακροαματική διαδικασία και παρά τις ευγενικές συστάσεις του προέδρου του δικαστηρίου κ. Στ. Μαθθία να επικρατήσει ησυχία και ηρεμία, φώναξε μέσα στην αίθουσα της Ολομέλειας: «Μας πίνουν το αίμα οι τράπεζες»!

Προτού αποβληθεί κατάλαβε το άτοπον της ενέργειάς του και αποχώρησε χωρίς να προκληθεί επεισόδιο. Πάντως οι φωνές και οι «κατάρες» κατά των τραπεζών συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης έξω από την αίθουσα της Ολομέλειας όπου οι ενδιαφερόμενοι είχαν συγκεντρωθεί μιλώντας σε τηλεοράσεις και σε εκπομπές «ριάλιτι σόου», που είχαν προσέλθει γι' αυτόν τον σκοπό.

Η Ολομέλεια βέβαια ασχολήθηκε με συγκεκριμένες δικογραφίες. Δικογραφίες που αφορούσαν δύο τράπεζες, την Πίστεως και την Εμπορική, αλλά η απόφαση του ανωτάτου δικαστηρίου θα έχει καθοριστική επιρροή για όλες τις υποθέσεις ανατοκισμού και μάλιστα όχι μόνο για τις μελλοντικές αλλά και για

εκείνες των προηγούμενων ετών! (Τι έχει να συμβεί σε μια τέτοια περίπτωση ουδείς μπορεί με βεβαιότητα να περιγράψει). Ωστόσο, προτού αναφερθούμε στη σημαντική εισήγηση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου αλλά και στις θέσεις των δύο πλευρών (τραπεζών και δανειοληπτών), ας ξεκαθαρίσουμε κάτι που είναι απαραίτητο. Κάτι που τονίστηκε και στο δικαστήριο: άλλο η νομιμότητα ή μη μιας πρακτικής των τραπεζών να επιβάλλουν τόκους επί των τόκων και άλλο οι κακοπληρωτές που δανείζονται από τα πιστωτικά ιδρύματα θεωρώντας ότι «τα δανεικά είναι και αγύριστα».

Ο κορυφαίος παράγοντας της εισαγγελικής αρχής εισηγούμενος στην Ολομέλεια για ένα τόσο σημαντικό θέμα, με σοβαρές παραμέτρους κοινωνικές αλλά και οικονομικές, είπε τα πράγματα με το όνομά τους. Καυτηρίασε την πρακτική των τραπεζών να επιβάλλουν τόκους επί των τόκων χωρίς κανέναν περιορισμό και χωρίς οι συναλλασσόμενοι να το γνωρίζουν, ενώ περιέγραψε με τα μελανότερα των χρωμάτων τις συνέπειες από τα πανωτόκια:

«Ο ανατοκισμός», υποστήριξε, «είναι επικίνδυνος για τον οφειλέτη διότι πολλαπλασιάζει ραγδαίως το χρέος και τον οδηγεί σε υπερχρέωση, χωρίς πολλές φορές να προλάβει να το καταλάβει, απονεκρώνει τις παραγωγικές δυνάμεις, παραλύει το ηθικό του και τελικά τον φέρνει σε απόγνωση».

Τα νομικά επιχειρήματα του κ. Π. Δημόπουλου στηρίχθηκαν σε βασικές διατάξεις της νομοθεσίας μας. Ο ανατοκισμός χωρίς περιορισμούς και χωρίς προηγούμενη συμφωνία των δύο μερών (τράπεζας και δανειολήπτη) είναι παράνομος.

Αυτή ήταν η θέση του. Θέση την οποία στήριξε σε διατάξεις του Αστικού μας Κώδικα αλλά και του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα. Αναφερόμενος στην επίμαχη απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής (289/80) που έδωσε το δικαίωμα στις τράπεζες να ανατοκίζουν τα χρέη χωρίς χρονικούς ή άλλους περιορισμούς (πανωτόκια), επισήμανε ότι είναι παράνομη, διότι αντίκειται στο Σύνταγμα και στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των πολιτών αλλά και σε διατάξεις της νομοθεσίας μας, όπως το άρθρο 361 του Αστικού μας Κώδικα, καθώς έτσι αλλοιώνεται κάθε έννοια συμβάσεως. «Όπου ο νομοθέτης», τόνισε, «θέλησε τον ανατοκισμό το όρισε ρητά». Κάτι που δεν συμβαίνει με την αμφιλεγόμενη απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής, στην οποία γίνεται χρήση των όρων «δύνатаι», «επιτρέπεται να»...

Ο κ. Δημόπουλος απαντώντας στις αιτιάσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων ότι δεν είναι δυνατόν μετά από 17 χρόνια να κριθεί παράνομη μια πρακτική που ακολουθήθηκε χωρίς διακοπή και νομιμοποιήθηκε με αποφάσεις των δικαστηρίων δήλωσε με νόημα: «Η ορθότητα μιας λύσεως κρίνεται και από τις έννομες συνέπειες που έχει στη ζωή των κοινωνιών του δικαίου. Δοκιμάζεται από την εφαρμογή της». Και τοποθετώντας τα πράγματα στην πραγματική τους διάσταση επισήμανε: «Δεν παραγνωρίζω τον σημαντικό ρόλο του τραπεζικού συστήματος στην ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας, δεν μπορώ όμως να δεχθώ ως ορθότερη την ερμηνεία εκείνη που παρέχει, κατά παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισεως, ένα τόσο σημαντικό προνόμιο στο ισχυρό μέρος μιας πιστωτικής συμβάσεως, προνόμιο που συνθλίβει τον εμπερίστατο οφειλέτη».

Τι πρότεινε ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου στην Ολομέλεια για να αρθούν οι αδικίες και να βρεθεί μια χρυσή τομή στο αδιέξοδο; Ο ανατοκισμός μονομερώς από τις τράπεζες είναι παράνομος. Τόκοι επί των τόκων μπορεί να επιβάλλονται μόνο με συμφωνία των δύο μερών (τραπεζών και συναλλασσομένων πολιτών) και μάλιστα με προϋποθέσεις. Προϋποθέσεις προστασίας του αδύναμου μέρους (του δανειολήπτη), σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του καταναλωτή αλλά και τις βασικές αρχές του δικαίου μας, που απαγορεύουν θεωρούν άκυρες τις συμβάσεις που είναι αντίθετες *«προς τα χρηστά ήθη, όταν με τη δικαιοπραξία κάποιος εκμεταλλεύεται την ανάγκη, την κουφότητα ή την απειρία του άλλου και πετυχαίνει έτσι να συνομολογήσει ή να πάρει για τον εαυτό του περιουσιακά ωφελήματα που βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία προς την παροχή»*.

Τι θα αποφασίσει η Ολομέλεια; Θα τολμήσουν οι 21 αρεοπαγίτες να υιοθετήσουν τη ρηξικέλευθη πρόταση του εισαγγελέα του ανωτάτου δικαστηρίου; Στις αρχές του 1998, τότε αναμένεται η έκδοση της απόφασης, θα λυθεί ο νομικός γρίφος, αν είναι νόμιμος ή παράνομος ο ανατοκισμός. Τότε χιλιάδες πολίτες που οφείλουν στα πιστωτικά ιδρύματα θα ξέρουν αν δικαιώνονται οι τράπεζες ή αν ο Αρειος Πάγος θα θέσει φρένο στα πανωτόκια. Ιδωμεν λοιπόν.

*** Οι «απολογίες» των τραπεζιτών, σελ. Δ3.**

Νομικοί και επιστήμονες επικρίνουν τον ανατοκισμό και ζητούν την κατάργησή του

Νομοθετική μεταβολή μελετά η κυβέρνηση

ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΣ. Μια λέξη που για τους περισσότερους δεν σημαίνει τίποτε άλλο από έναν οικονομικό όρο. Για πολλούς συμπολίτες μας όμως σηματοδοτεί την οικονομική τους καταστροφή, την πλέον οδυνηρή περιπέτεια της ζωής τους, τον εφιάλτη τους. Δεκάδες επιχειρήσεις και καταστήματα, εκατοντάδες πολίτες χάθηκαν στη «χοράνη» που χρόνια τώρα έχουν ανοίξει οι τράπεζες επιβάλλοντας τόκους επί των τόκων για καθυστερημένες οφειλές χωρίς κανέναν περιορισμό. Δάνεια του ενάμισι εκατομμυρίου που έγιναν 213 και απαιτήσεις των 40 που γιγαντώθηκαν παρασύροντας σε πλειστηριασμούς ακίνητα και επιχειρήσεις είναι το αποτέλεσμα μιας ρύθμισης για ανατοκισμό χωρίς όρια, που ισχύει από το 1980. Μια ρύθμιση που έχει έντονα επικριθεί αλλά ακόμη ισχύει!

«Το Βήμα» σήμερα ανοίγει τον φάκελο για τα πανωτόκια. Ένα θέμα μείζον, που έχει προκαλέσει κοινωνικά προβλήματα ανυπέρβλητα και αφορά χιλιάδες δανειολήπτες τραπεζών, τα πιστωτικά ιδρύματα αλλά και την εθνική οικονομία. Η αφορμή για αγγίζουμε το καυτό αυτό θέμα η συζήτηση που διεξήχθη στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, όπου κρίνεται το νόμιμον ή το παράνομον του ανατοκισμού. Η εισήγηση του εισαγγελέως του Αρείου Πάγου, την οποία αποκάλυψε «Το Βήμα» (16.11.1997), απέτελεσε κόλαφο για την οικονομική αφάιμαξη χιλιάδων πολιτών από τις τράπεζες ενώ στην Εισαγγελία του ανωτάτου δικαστηρίου έχουν φθάσει δικογραφίες (ιστορίες παραλόγου) για δάνεια που εκτοξεύθηκαν στα ύψη με την τακτική του ανατοκισμού.

Και όλα αυτά γιατί μια ρύθμιση που ισχύει από το 1980 επιτρέπει τον ανατοκισμό χωρίς όρια, και μάλιστα από την πρώτη ημέρα της καθυστέρησης! Τα αποτελέσματά της; Οικονομική καταστροφή για χιλιάδες ιδιώτες και κυρίως επαγγελματίες. Ο κ. Παν. Μάζης, διδάκτωρ της Νομικής, ο οποίος μετείχε και στην επιστημονική ημερίδα που διοργάνωσε την Παρασκευή ο Δικηγορικός Σύλλογος για τις οδυνηρές συνέπειες του ανατοκισμού, λέγει τα πράγματα με το όνομά τους: «Ακόμη και η πλέον αποδοτική και υγιής επιχείρηση δεν θα μπορούσε και δεν μπορεί να καλύψει με τις προσόδους της το υπέρμετρο αυτό έξοδο που κυριολεκτικά οδηγεί στον "πίθο των Δαναΐδων", αφού με τα πάντοτε εξαιρετικά υψηλά επιτόκια χορηγήσεων, ιδίως εκείνα της υπερημερίας, κάθε προσθήκη τόκου στους οφειλόμενους τόκους ίσου ποσοστού και μάλιστα "χωρίς χρονικό ή άλλο περιορισμό" κατά την έκφραση της διάταξης είναι σε θέση να ανατινάξει στον αέρα και την οποιαδήποτε κερδοφόρα, πλην οφειλέτρια σε τράπεζα, επιχείρηση»!

Και για του λόγου το αληθές, όσων επισημαίνει ο κ. Μάζης, παραθέτουμε ιστορίες πραγματικές για δάνεια που γιγαντώθηκαν και παρέσυραν τα πάντα. Ακίνητα, μετρητά, κινητά, καταστήματα, επιχειρήσεις αφήνοντας «στον άσο» εκείνους που είχαν την ατυχία να δανειστούν από τράπεζες. Ιστορίες που μοιάζουν φανταστικές, δυστυχώς όμως απηχούν την πραγματικότητα. Ιστορίες που απασχολούν ήδη τα δικαστήρια και με αφορμή τη συζήτηση στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου έφθασαν στην Εισαγγελία του ανωτάτου δικαστηρίου. Τόσες πολλές είναι ώστε θα μπορούσαν, όπως έλεγε χαρακτηριστικά ανώτατος εισαγγελικός λειτουργός, «να αποτελέσουν το υλικό για ένα βιβλίο εκατοντάδων σελίδων»! Για τις ανάγκες του ρεπορτάζ σταχυολογούμε ορισμένες (ενδεικτικά) και τις παραθέτουμε:

*** Ιστορία πρώτη.** Δανείστηκε το 1972 ποσό 1.500.000 για τις ανάγκες της εμπορικής του δραστηριότητας. Ποσό που δεν ήταν τεράστιο αλλά ούτε αμελητέο για την εποχή. Δεν μπόρεσε να είναι συνεπής στην εξόφλησή του. Οικονομικές δυσκολίες τον ανάγκασαν άλλοτε να πληρώνει και άλλοτε όχι. Η τράπεζα εφάρμοσε στην περίπτωση του τη διάταξη για ανατοκισμό. Επέβαλε τόκους επί των τόκων για τις καθυστερημένες οφειλές. Το ποσό του δανείου εκτινάχθηκε στα ύψη. 213 εκατομμύρια δραχμές! Για την περίπτωση του έχει ενημερωθεί προσωπικά ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου.

*** Ιστορία δεύτερη.** Είχε την ατυχία να δανεισθεί 19 εκατομμύρια δραχμές για τις ανάγκες της επιχείρησής του (στον τομέα του τουρισμού). Είχε αγοράσει εγκαταστάσεις, οικόπεδα και άρχισε να εξοφλεί το δάνειο. Τα πανωτόκια όμως φούσκωναν συνέχεια σαν μπαλόνι τον λογαριασμό. Ο άνθρωπος πλήρωνε αλλά το δάνειο δεν εξοφλείτο. Ξεπέρασε τις δεκάδες και άγγιξε τις εκατοντάδες. Αρχισαν οι πλειστηριασμοί. Ακίνητα συνολικής αξίας 352 εκατ. δραχμών χάθηκαν προς εξόφληση ενός δανείου που είχε τιναχθεί στα ύψη. Και ο οφειλέτης χρωστάει ακόμη και άλλα 40 εκατομμύρια δραχμές!

*** Ιστορία τρίτη.** Εμπορος με δραστηριότητα στην επεξεργασία μαρμάρου δανείστηκε 79 εκατομμύρια δραχμές το 1979. Σήμερα έχει πληρώσει ήδη εξακόσια και χρωστάει, προς εξόφληση του δανείου των 79 εκατομμυρίων δραχμών, ποσό ακόμη ενός δισεκατομμυρίου πεντακοσίων εκατομμυρίων δραχμών!! Ολόκληρη δικογραφία εκκρεμεί στα δικαστήρια για την πρωτοφανή

ιστορία «νόμιμης τοκογλυφίας» που αποδεικνύει ότι τα πανωτόκια δημιουργούν παράλογες καταστάσεις που εξοντώνουν οικονομικά τους πολίτες αλλά δεν διευκολύνουν και τις τράπεζες. Όπως μας εξηγεί ο κ. Μάζης, «οι τράπεζες δημιουργούν πλασματικούς ισολογισμούς, εγγράφοντας απαιτήσεις για δάνεια τα οποία ουδέποτε πρόκειται να εισπράξουν». Ποιος μπορεί να πληρώσει τα υπέρογκα ποσά από τα πανωτόκια;

*** Και τέταρτη ιστορία.** Το 1987 χρωστούσε στην τράπεζα (υποκατάστημα της Εθνικής στη Θεσσαλονίκη) ποσό 149.600.574 δραχμών από κεφάλαιο και τόκους. Πλήρωνε δόσεις και όσο μπορούσε προσπαθούσε να «κατεβάσει» σε λογικά πλαίσια το ποσό. Η επιβολή τόκων επί των τόκων όμως είχε εκπνάζει το δάνειο της οφειλής σε δυσθεώρητα ύψη. Την 1η Μαΐου του 1996 είχε φθάσει το 1.937.902.572 δραχμές (δηλαδή δύο δισ. περίπου)! Σήμερα με τους τόκους επί των τόκων δύσκολα μπορεί να υπολογίσει κανείς το ακριβές ύψος του δανείου.

*** Και μία ακόμη ιστορία.** Το 1979 εταιρεία που εμπορευόταν πλαστικά έκλεισε τους λογαριασμούς της με την Εθνική Τράπεζα και είχε υπόλοιπο 20 εκατ. δραχμές. Δέκα χρόνια αργότερα γι' αυτό το ποσό η τράπεζα είχε εκπλειστηριάσει ένα εργοστάσιο της εταιρείας και είχε εισπράξει 26 εκατ. δραχμές, ένα διαμέρισμα έναντι 19 εκατ. δραχμών, είχε λάβει μετρητά και παρ' όλα αυτά το ανεξόφλητο ποσό του δανείου παραμένει 1.428.790.498 δισ. δραχμές.

Η αποκάλυψη του «**Βήματος**» και η συζήτηση που ακολούθησε στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου για τον ανατοκισμό έχουν δημιουργήσει έντονο προβληματισμό στο υπουργείο Δικαιοσύνης αλλά και στην κυβέρνηση. Ο υπουργός Δικαιοσύνης κ. Ευ. Γιαννόπουλος εξέφρασε την αντίθεσή του στην πρακτική που ακολουθείται σήμερα από τα πιστωτικά ιδρύματα για ανατοκισμό χωρίς περιορισμούς και άφησε αιχμές «για τοκογλυφία». Σύμφωνα με πληροφορίες μάλιστα, το υπουργείο Δικαιοσύνης μελετά νομοθετική μεταβολή που θα περιορίσει το παράνομο του ανατοκισμού, ευθύς μόλις εκδοθεί η απόφαση της Ολομελείας του Αρείου Πάγου (αναμένεται στις αρχές του 1998).

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η νομοθετική μεταβολή που ήδη μελετάται θα ενσωματωθεί στο πλαίσιο νομοθετικών ρυθμίσεων που ετοιμάζονται για την τοκογλυφία γενικότερα και πρόκειται να κατατεθούν στη Βουλή αμέσως μετά το νέο έτος. Γενικότερος προβληματισμός για το θέμα αναπτύσσεται και στην κυβέρνηση. Ο υφυπουργός των Οικονομικών κ. Γ. Δρυς μάλιστα προσφάτως, μιλώντας στην πανελλαδική συνδιάσκεψη των επαγγελματιοβιοτεχνών, είχε μεταξύ άλλων τονίσει: «Σε πολλές περιπτώσεις, που για λόγους αντικειμενικούς δεν ήταν δυνατόν να εξυπηρετηθούν τα δάνεια, οι τράπεζες εφάρμοζαν κατά κόρον κάθε νόμιμο μέσον που είχαν στη διάθεσή τους για να ξεζουμίσουν στην κυριολεξία τη μικρομεσαία επιχείρηση».

Αυτό το κείμενο εκτυπώθηκε από "ΤΟ ΒΗΜΑ", στη διεύθυνση
http://tovima.dolnet.gr/print_article.php?e=B&f=12456&m=A42&aa=1

Athens News Agency (Κυριακή, 17 Δεκέμβρη 2006)

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΘΗΝΑΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ, 23/01/1998

Πανωτόκια

Η **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** γράφει ότι "νέο κεφάλαιο στις σχέσεις επιχειρήσεων, δανειοληπτών και καταναλωτών, με τις εμπορικές τράπεζες, ανοίγει χθεσινή απόφαση της ολομέλειας του Αρείου Πάγου, με την οποία κηρύσσεται παράνομος ο ανατοκισμός ληξιπρόθεσμων οφειλών, όταν δεν έχει προϋπάρξει ρητή συμφωνία ή οποιοσδήποτε άλλος χρονικός περιορισμός για τον υπολογισμό τόκων επί καθυστερούμενων τόκων".

Η **ΑΥΡΙΑΝΗ** αναφέρει ότι "απόφαση-σταθμός για τη δικαίωση χιλιάδων μικροοφειλετών που οδηγήθηκαν στην καταστροφή από την "τοκογλυφία" των τραπεζών, εξέδωσε χθες η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, η οποία έκρινε παράνομα τα "πανωτόκια".

Η **ΕΣΤΙΑ** τονίζει ότι "τεράστια προβλήματα διά τα Τραπεζικά Ιδρύματα με απροβλέπτους νομικές και οικονομικές συνεπείας, θα προκαλέσει η δημοσίευση της χθεσινής απόφασης της Ολομελείας του Αρείου Πάγου, η οποία έκρινε παράνομα τα λεγόμενα "πανωτόκια". Ηδη, η Κυβέρνηση προχωρεί ταχέως εις νομοθετικήν ρύθμισιν, που κατά τας πληροφορίας θα προβλέπη εξέμνηνον ανατοκισμόν διά τα νέα δάνεια πάσης μορφής, ενώ πιθανώς να περιλαμβάνει και τας πιστωτικές "κάρτας".

Ο **ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ** προσθέτει ότι "πανωτόκια" τέλος, λοιπόν, αφού ο Αρειος Πάγος, με την ιστορική πλέον απόφασή του, δέχθηκε κατά πλειοψηφία 16 από 5 ότι ο μονομερής ανατοκισμός από τις τράπεζες καθυστερημένων ληξιπρόθεσμων χρεών είναι παράνομος και άκυρος".

Η **ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ** στο βασικό της σχόλιο υποστηρίζει ότι "με μία απόφαση - σταθμό η δικαιοσύνη έθεσε τέρμα στο επώδυνο και αντικοινωνικό καθεστώς στις συναλλαγές των πολιτικών. Ο Αρειος Πάγος, με μια απόφαση που δικαίως χαρακτηρίστηκε "γενναία" κήρυξε μη νόμιμο τον ανατοκισμό των τόκων βάζοντας φραγμό σε ένα σύστημα που κυριολεκτικά καταδυνάστευσε εδώ και 17 χρόνια ένα μεγάλο αριθμό συναλλασσομένων με τις τράπεζες".

Ο **ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ** εκτιμά ότι "ο Αρείος Πάγος έριξε οριστικά τα πανωτόκια και η κυβέρνηση σπεύδει να υπερασπιστεί τις τράπεζες. Ζητούμενο η αναδρομικότητα της νέας ρύθμισης (ανατοκισμός κάθε 6μηνο των καθυστερούμενων τόκων), που θα ισχύσει στο εξής. Επιστροφή χρημάτων μπορούν να ζητήσουν όσοι έχουν ήδη κινηθεί δικαστικά (ή εξώδικα) και στην περίπτωση που δεν υπάρχει παραγραφή".

Σύμφωνα με την **ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ** "πράσινο φως" στους τραπεζίτες να διαγράψουν, χωρίς το φόβο ποινικής δίωξης, οφειλές από πανωτόκια - ξεπερνούν σήμερα τα 8 τρις δρχ.- ανάβει η κυβέρνηση, μετά την ιστορική απόφαση του Αρείου Πάγου που θέτει τέρμα στο φαύλο καθεστώς του ανατοκισμού των τόκων, ερήμην του δανειολήπτη. Χιλιάδες θύματα των πανωτοκίων προχωρούν σε αγωγές, διεκδικώντας μέρος των χαμένων χρημάτων τους"

Zeus.hri.org/news/grpapers/typos/1998/98-01-23.typos.html -34 -

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως είναι φανερό, οι νόμοι που ρύθμιζαν το ζήτημα του ανατοκισμού ήταν πραγματικά περίπλοκοι και αντιμετώπιζαν το θέμα αποσπασματικά. Δεν μπορούσαν να επιλήσουν τα προβλήματα που ανέκυπταν από το ζήτημα αποτελεσματικά και γι' αυτό το θέμα χρήζει πραγματικά ιδιαίτερης προσοχής, αν λάβει κανείς υπόψη του την λεπτεπίλεπτη και πραγματικά επικίνδυνη θέση του οφειλέτη του πιστωτικού ιδρύματος να υπερφορτωθεί με τόκους τόκων. Ο ραγδαίος πολλαπλασιασμός του χρέους ήταν ολέθριος για τον δανειστή διότι αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να:

i) Δυσχεραίνει την είσπραξη του χρέους και πολλές φορές την κάνει αδύνατη, ii) Καταστρέφει οικονομικά τον οφειλέτη και έτσι ο δανειστής τον χάνει από πελάτη, iii) Καταστρέφει τις παραγωγικές τάξεις της κοινωνίας και ταυτόχρονα καταστρέφονται και οι Τράπεζες, οι οποίες κατά κανόνα ευημερούν σε μια κοινωνία η οποία και αυτή ευημερεί οικονομικά. Οι Τράπεζες προσπαθούν να επιβαρύνουν όσο το δυνατόν λιγότερο τους πελάτες τους καθώς από αυτούς ζουν και πλουτίζουν σε αντίθεση βέβαια με αυτό που συνέβαινε στο Ελληνικό Κράτος επι χρόνια. Η επιβάρυνση από τα ποσά που προέκυψαν από τον ανατοκισμό είχε σαν αποτέλεσμα να χρεωκοπήσουν οι περισσότερες από τις παραγωγικές μονάδες της χώρας και να πάψουν να παράγουν το αντίστοιχο εθνικό εισόδημα που παρήγαγαν.

Μετά από την απόφαση όμως που πήρε η ολομέλεια του Αρείου Πάγου με την οποία έκρινε παράνομα τα "πανωτόκια", άλλαξε τον τρόπο ανατοκισμού «κατ' ελάχιστο όριο» τον εξάμηνο ανατοκισμό ; ένα νέο κεφάλαιο άνοιξε στις σχέσεις επιχειρήσεων, δανειοληπτών και καταναλωτών, με τις εμπορικές τράπεζες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ψυχομάνης Σ., Τραπεζικό Δίκαιο, 1998
2. Αλεπάκος Κ., Τα Τραπεζικά Δάνεια και το Πρόβλημα του Ανατοκισμού, ΔΕΕ 1995, σελ. 1033 επ.
3. Λαδάς Π., Γνωμοδότηση «Είναι νόμιμος ο μονομερής εκτοκισμός καθυστερημένων τόκων ληξιπρόθεσμων τοκοχρεωλυτικών δόσεων δανείου;», Αρμενόπουλος 1988, σελ. 126 επ.
4. Γ. Βελέντζας, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, 1996
5. Πηγή Ε.Τ.Ε.
6. Θεόδωρου Η. Αποστολόπουλου, Οικονομικά Μαθηματικά και Στοιχεία Τραπεζικών Εργασιών
7. Ενοχ. Δίκαιον Γεν Μέρος παρ. 21
8. Ιντερνετ